

THIS

ABLED

CITY

SAMEN WERKEN AAN EEN
TOEGANKELIJKE EN INCLUSIEVE STAD
MET MENSEN MET EEN HANDICAP

Fijn dat er in
de buurt van
winkels een
toegankelijk
toilet is

Goede
rustplek,
schaduw in
de zomer.
Waarom zijn
er niet meer
bankjes? Dan
kun je rusten
zonder iets
te moeten
kopen.

Straatoppervlak
beter voor
rolstoel

(Bron: Google Street View)

Herestraat, Groningen

Fijn dat er in de buurt van winkels een toegankelijk toilet is

Goede rustplek, schaduw in de zomer. Waarom zijn er niet meer bankjes? Dan kun je rusten zonder iets te moeten kopen.

♥ straatoppervlak is beter voor rolstoel

Straatoppervlak beter voor rolstoel

rustplek (je), mogelijke schaduw in zomer. Waarom zijn er niet meer bankjes? Dan kun je rusten zonder iets te moeten kopen.

Google

NAOMI:

"Dat ik overal heen
kan met mijn
moeder en dat ik in
de stad naar de wc
kan ergens. Nu kan
dat niet en houd ik
het heel lang op."

TESSA:

"Soms gaat het er niet om
sterk te zijn,
gelijk te hebben
of
aardig gevonden te worden...
het gaat er gewoon om
dat je het normaal maakt
voor [mensen met een handicap],
en ons laat leven
zoals jij gewend bent,
en ons betreft bij dingen
zoals je zou doen met je
buurman."

JENNEKE:

"Alle toegangen tot
alle gebouwen
en alle toiletten
moeten gewoon
rolstoelvriendelijk zijn.
En ook gewoon,
ja,
breed genoeg.
Goed uitgerust met alles,
service gericht."

LEON:

"...dat
de samenleving
meer te weten komt
over ons
bestaan."

8 voorwoord

10 project team

12 inleiding

15 VERDRAG VOOR DE RECHTEN VAN
MENSEN MET EEN HANDICAP

17 samenwerking

21 TOEGANKELIJKHEID

22 INCLUSIEVE SAMENLEVING

23 Wat betekent het 'om erbij te horen'?

25 HANDICAP OF BEPERKING?

27 onderzoekslocatie groningen

31 participatief onderzoek
en design thinking

34 CO-ONDERZOEKERS

39 co creatie rolmaps

52 'ROLMAPS'

62 STAD ZONDER DREMPELS

66 UNIVERSAL DESIGN

68 'ACCESS CITY AWARD'

73 het recht op de stad

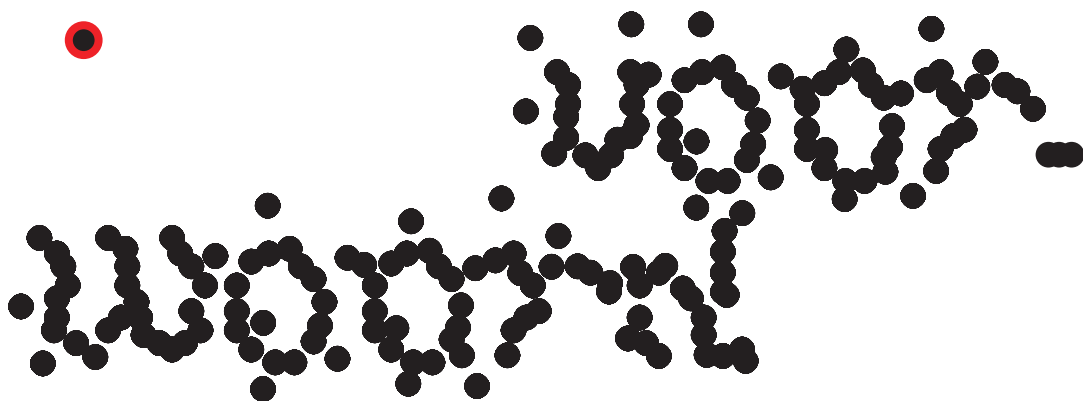
76 gebruikte bronnen

79 resources

80 digitale hulpmiddelen
voor toegankelijkheid

83 dankbetuigingen

85 colofon

Met dit boek willen we een inspirerend voorbeeld geven van een project over toegankelijkheid en inclusie, waarin we mensen met een beperking betrokken hebben als *co-onderzoekers*.

We maken hierbij gebruik van ontwerpgericht denken en werken. Maar dit is geen boek óver ontwerpgericht denken. Hiervoor verwijzen we naar collega's die een handboek geschreven hebben met voorbeelden en een toolkit (zie de bronnenlijst aan het einde).

Het project werd uitgevoerd in samenwerking met 's Heeren Loo in Groningen. 's Heeren Loo is een organisatie die huisvesting en zorg biedt aan cliënten met niet-aangeboren hersenletsel, doofheid met complexe problematiek en chronische neurologische aandoeningen. Al sinds 2015 werken cliënten van 's Heeren Loo samen met onderzoekers van de Universiteit Groningen. Aanvankelijk hield dit ook een samenwerking met de Kunstacademie Minerva in. Aspecten van in- en uitsluiting in alledaagse plekken in de stad werden in de vorm van participatieve kunstprojecten in beeld gebracht. Studenten van de Universiteit Groningen, de Kunstacademie Minerva en cliënten van 's Heeren Loo maakten vervolgens exposities om hun ervaringen te delen met een breder publiek. Het waren de cliënten van 's Heeren Loo, die aangaven meer betrokken te willen worden in verschillende aspecten van onderzoek opzetten en uitvoeren. Zo ontstond 'Mapping the Inclusive City'. Aan dit project namen zeven rolstoelgebruikers deel, waarvan een aantal meerdere fysieke beperkingen heeft.

De titel van dit boek 'This Abled City' verwijst naar een improvisatietheater uitvoering van de groep 'De Doornvogels'. Leon, Jeroen en Lisa uit onze groep rolstoel co-onderzoekers maken ook deel uit van deze theatergroep. In 2022 voerden zij een stuk op over 'first dates' genaamd 'This Abled Love'. Omdat we hun activiteit als acteurs inspirerend vinden en daarnaast de titel, in onze iets anders geformuleerde versie, past bij de discussie rond de (soms) wel of (soms) niet toegankelijke stad, lenen we dit idee voor ons boek.

We hopen dat dit boek interessant en betekenisvol is voor beleidsmakers, planologen, onderzoekers, docenten, en iedereen die interesse heeft in andere leden van de gemeenschap en die inclusiviteit voor mensen met een beperking bepleiten. Naast foto's en citaten hebben we er ook voor gekozen om de vorm, d.w.z het grafisch design, van dit boek een rol te laten spelen in bewustwording over het thema toegankelijkheid en inclusie.

TESSA had bij de geboorte
Meijer zuurstofgebrek. Ondanks dat Tessa enigszins kan lopen met behulp van krukken, heeft ze over het algemeen een duwrolstoel nodig. Ze rondde tijdens het project haar Media opleiding af bij het Noorderpoortcollege Groningen.

MEINKO werd
Poel geboren met Spina Bifida. Hij beoefent met veel plezier fotografie bij 's Heerenloo. In de eerste fase van het project, tot aan de ontwikkeling van het prototype van onze App Rolmaps, was hij actief betrokken.

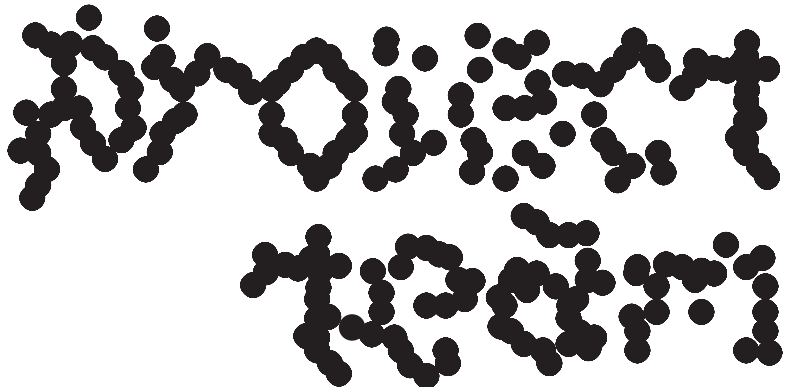
BETTINA is de projectleider.
van Hoven Ze als universitair hoofddocent Culturele Geografie verbonden aan de Universiteit van Groningen.

LISA ervaart spierspanning
Tuin in zowel haar armen als benen. Ze maakt gebruik van een duwrolstoel met aanvullende aanpassingen voor meer fysiek comfort. Lisa kan haar stem niet gebruiken, maar gebruikt een letter kaart in een gesprek.

JULIA heeft een
Munuera Garcia onderzoeksmaster in kunst-, media- en literatuurstudies afgerond en doet nu een promotieonderzoek naar inclusiviteit voor mensen met een beperking.

LEON is al sinds 2015 betrokken bij voorgaande projecten. Hij heeft Cerebrale Parese, waardoor hij niet kan lopen of zijn stem kan gebruiken en spierkrampen krijgt. Hij maakt gebruik van een elektrische rolstoel en een handmatig te bedienen spraakcomputer. Hij heeft een actieve levensstijl met fietsen, zwemmen, zeilen en reizen.

JEROEN werd bij de geboorte geboren met zuurstofgebrek. Hij kan niet lopen of zijn stem gebruiken en maakt daarom gebruik van een elektrische rolstoel en een spraakcomputer. Jeroen heeft een studie Cultuur en Recht afgerond aan de Open Universiteit.

MADELIEF voltooide Fisher tijdens dit project haar Bachelor Liberal Arts and Sciences en studeert nu Geneeskunde.

NAOMI heeft Manuhutu spierspasmen en maakt gebruik van een rolstoel. Om te communiceren gebruikt ze een spraakcomputer of oogsignalen. Ze houdt van winkelen en knutselen.

JENNEKE is geboren met Blijdorp Spina Bifida. Met een rollator kan ze lopen, maar wanneer ze op pad gaat heeft ze ook vaak een duwrolstoel nodig. Jennek werkt in de beeldvormingsgroep en houdt van spelletjes en puzzelen.

ANNA is afgestudeerd aan Lebedieva de Kunstacademie Minerva. Zij is geïnteresseerd in taal, tekens en communicatie en de rol van grafisch design in het bevorderen van diverse communicatie en het onder de aandacht brengen van complexe vraagstukken.

inlezing

In 2006 werd door de Verenigde Naties het Verdrag voor de rechten van mensen met een handicap aangenomen. Erkennend dat mensen met een handicap onevenredig zwaar getroffen zijn door uitsluitingspraktijken, was dit VN-Verdrag bedoeld om mensen met een handicap in staat te stellen als gelijkwaardige burgers aan de samenleving deel te nemen.

De Nederlandse regering heeft in 2016 het VN-Verdrag voor de rechten van personen met een handicap geratificeerd en beloofd om gelijkheid en inclusie in de sectoren huisvesting, werkgelegenheid en onderwijs te garanderen, maar ook in activiteiten binnen het alledaagse leven. Op gemeentelijk niveau bleek de realisatie van deze belofte echter een uitdaging te zijn. Een op 3 december 2019 gepubliceerd 'schaduwrapport' geeft aan dat de situatie voor mensen met een beperking in Nederland feitelijk was verslechterd sinds de ondertekening van het [convenant \(Alliantie VN-Verdrag Handicap, 2019\)](#).

Het 'schaduwrapport' uit 2019 stelt bijvoorbeeld dat er niet meer, maar minder mogelijkheden waren voor betekenisvolle ontmoetingen op alledaagse plekken. Daarnaast zijn percepties en stereotypen over mensen met een handicap verankerd gebleven in het dagelijks leven van mensen en de manier waarop ze zichzelf identificeren.

In een publicatie van het Sociaal en Cultureel Planbureau uit 2021, [Lang niet toegankelijk, Ervaringen van Nederlanders met een lichamelijke beperking als spiegel van de samenleving](#), wordt benadrukt dat ervaringen met ongelijkheid van mensen met een handicap aanhouden. De auteurs spreken van het structureel over het hoofd zien van behoeften op het gebied van fysieke en sociale toegankelijkheid in de openbare ruimte en een gebrek aan respectvolle en positieve ontmoetingen.

Een belangrijke tekortkoming bij het verwezenlijken van de doelstellingen die in het VN-verdrag zijn vastgelegd, blijkt het ontbreken van samenwerking met mensen met een handicap in (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen. Uit onderzoek van het kennisinstituut Movisie (2021) blijkt dat van de ca. 50% van de Nederlandse gemeenten die op hun enquête reageerden, 26,5% een lokaal inclusiebeleid geïmplementeerd heeft, en voor ruim 40% van de deelnemende gemeenten blijft een centrale vraag hoe je mensen met een beperking kunt betrekken.

Tussen gemeenten is er een grote verscheidenheid in de wijze waarop en mate waarin zij optreden tbv de realisatie van het VN-verdrag handicap. Gemeenten die vooruitgang hebben geboekt, hebben ingezet op bewustwording en het betrekken van ervaringsdeskundigen in de dialoog. Volgens veel gemeenten belemmert de nationale regelgeving, of het gebrek daaraan, vaak hun vooruitgang op o.a. de gebieden van toegankelijk en inclusief onderwijs, huisvesting en werkgelegenheid.

Overigens zijn deze uitdagingen ook in andere landen terug te zien. In diverse (Europese) steden staan de principes van Universal Design (p.66) reeds centraal, en wordt vooruitgang geboekt op het gebied van huisvesting, werkgelegenheid en educatie. Maar belangrijke uitdagingen blijven overeind, zoals te weinig budget, te weinig toegankelijke woningen, hoge werkloosheid, te weinig flexibiliteit bij werkgevers en opleidingsinstellingen, te weinig samenwerking tussen partijen, en deze blijven de succesvolle inclusie van mensen met een handicap in de weg staan (Eurocities, 2021).

VERDRAG VOOR DE RECHTEN VAN MENSEN MET EEN HANDICAP

"Doel van dit Verdrag is het volledige genot door alle personen met een handicap van alle mensenrechten en fundamentele vrijheden op voet van gelijkheid te bevorderen, beschermen en waarborgen, en ook de eerbiediging van hun inherente waardigheid te bevorderen. Personen met een handicap omvat personen met langdurige fysieke, mentale, intellectuele of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, effectief en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving."

(we geven hier slechts een aantal punten)

In het VN-Verdrag staan uitgangspunten voor toegankelijke en inclusieve steden en gemeenschappen:

a

het nemen van maatregelen teneinde wetten, voorschriften, gebruiken en praktijken aan te passen, of af te schaffen die discriminatie vormen van personen met een handicap;

b

het aanbieden van toegankelijke informatie aan personen met een handicap over mobiliteitshulpmiddelen, instrumenten en ondersteunende technologieën, maar ook andere vormen van hulp, ondersteunende diensten en faciliteiten;

c

het uitvoeren of bevorderen van onderzoek naar en ontwikkeling van universeel ontworpen goederen, diensten en faciliteiten;

d

het uitvoeren of bevorderen van onderzoek naar en ontwikkeling van nieuwe technologieën, en het bevorderen van de beschikbaarheid en het gebruik van deze, inclusief informatie- en communicatietechnologieën, mobiliteitshulpmiddelen, instrumenten en ondersteunende technologieën, die geschikt zijn voor personen met een handicap;

e

het bevorderen van training van vakspecialisten en personeel die werken met personen met een handicap;

f

het nauw overleggen met personen met een handicap bij de ontwikkeling en implementatie van wetgeving en beleid tot uitvoering van dit Verdrag en bij andere besluitvormingsprocessen betreffende aangelegenheden die betrekking hebben op personen met een handicap.

TESSA:

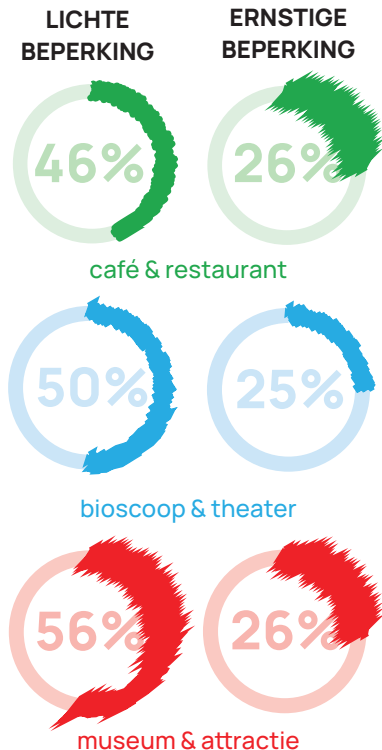
"Uiteindelijk komt het allemaal neer op bewustwording. Dit is de manier om mensen te laten zien dat er ook dingen zijn buiten hun bubbel en buiten wat ze al weten."

Het doel van dit boek is om een concreet voorbeeld te geven voor het betrekken van mensen met een handicap bij het inzicht verkrijgen in ervaringen met toegankelijkheid en inclusie in de stad, en het bedenken en aandragen van mogelijke oplossingen. Wanneer bevindingen geworteld zijn in de alledaagse levens van ervaringsdeskundigen komt dit ten goede aan het ontwikkelen van praktijk en beleid voor het bereiken van inclusiviteit.

JEROEN:

"Wij vroegen: In hoeverre is de binnenstad van Groningen toegankelijk voor rolstoelgebruikers? Dit doen wij door middel van een app. Zie het als een soort kaarten. Alleen dan kun je zien welke winkels, cafés, winkels etc. toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers."

Uit het hierboven aangehaalde onderzoek door Movisie (2021) bleek reeds dat samenwerking tussen gemeenten en personen met een handicap niet vanzelfsprekend en soms moeilijk te organiseren is. Zo'n 20 jaar geleden wezen onderzoekers Douwe van Houten en Gaby Jacobs (2005) al op de behandeling van mensen met een handicap als 'tweederangsburgers', omdat maatregelen die van bovenaf vastgesteld worden veelal probeerden hen in te passen in bestaande structuren, praktijken en routines. Hiermee werd vrijwel geen rekening gehouden met het belang van verscheidenheid en zorg in burgerschap. Dergelijke bezwaren worden nog steeds opgemerkt in het recente rapport vanuit het SCP (Vermeij & Hamelink, 2021), waarin uitsluitingspraktijken in de samenleving onderzocht worden door middel van de perspectieven van mensen met een beperking. Zij stellen dat ondanks dat dit niet de enige groep is die door uitsluiting wordt getroffen is het "een van die [groepen] voor wie gelijke deelname aan de samenleving niet zomaar gebeurt" (p.2). Met betrekking tot deelname aan bijvoorbeeld recreatieve activiteiten concluderen zij:

"Van de deelnemers met een lichte beperking bezoekt ongeveer de helft (46%) regelmatig een café of restaurant; van degenen met een ernstige beperking maar een kwart (26%). Vergelijkbare verschillen komen naar voren bij het bezoek aan een bioscoop of theater (50% ten opzichte van 25%) en aan een museum of attractie (56% ten opzichte van 26%)". (Vermeij & Hamelink, 2021, p.18)

Cijfers zoals deze worden op beleidsniveau graag gezien, waar een methode grotendeels gericht is op monitoring, het benadrukken van statistieken en het 'creëren van feiten' (zie ook van Wijnen, 2009; Vermeij & Hamelink, 2021). Maar het SCP rapport benadrukt juist het belang van interviews en andere kwalitatieve data om een beter beeld te krijgen van hoe inclusief en exclusief alledaagse activiteiten zijn voor mensen met milde en ernstige beperkingen.

Ons project, 'Mapping the Inclusive City', sluit direct aan op het betrekken van mensen met een handicap op een 'bottom-up' wijze. Wij kozen voor een participatief onderzoeksproject waarin onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen samenwerkten met cliënten van 's Heeren Loo. In dit boek kiezen we ervoor om één onderdeel te belichten waarbij we de methode Design Thinking toepassen. Specifiek hebben we ons gericht op het ontwikkelen van een op smartphones gebaseerde methode om toegankelijkheid te meten door mensen met mobiliteitsbeperkingen.

In dit boek besteden we veel aandacht aan de methode die we toegepast hebben, namelijk Design Thinking met als doel om een motiverend doch realistisch beeld te scheppen van de samenwerking in ons project.

TESSA:

"Ik had niet gedacht dat er zoveel winkels zouden zijn om naartoe te gaan. Want Groningen heeft veel verschillende winkels, kleine winkeltjes, en die zijn vaak niet toegankelijk. We moeten hen ook informeren over het project. En er waren veel mensen die wel enthousiast waren, maar niet weten hoe ze daar vervolg aan moeten geven en daadwerkelijk de verandering door kunnen voeren. Dus ik dacht: hoe kunnen we dat eigenlijk doen? Ik had niet verwacht dat dit ook zo belangrijk zou zijn, zoals het helpen van de winkeleigenaren om dit begrijpelijk te maken. Omdat wij het begrijpen, maar om de winkeleigenaar ons project te laten begrijpen en ze echt actie te laten ondernemen zonder ze te pushen of te pushen."

(Bron: Anna Lebedieva)

Bij deze ingang staan allerlei obstakels.

TOEGANKELIJKHEID

Volgens VN-Verdrag:

“Teneinde personen met een handicap in staat te stellen zelfstandig te leven en volledig deel te nemen aan alle facetten van het leven, nemen de Staten die Partij zijn passende maatregelen om personen met een handicap op voet van gelijkheid met anderen de toegang te garanderen tot de fysieke omgeving, tot vervoer, informatie en communicatie, met inbegrip van informatie- en communicatietechnologieën en –systemen, en tot andere voorzieningen en diensten die openstaan voor, of verleend worden aan het publiek, in zowel stedelijke als landelijke gebieden. Deze maatregelen, die mede de identificatie en bestrijding van obstakels en barrières voor de toegankelijkheid omvatten, zijn onder andere van toepassing op:

- a** gebouwen, wegen, vervoer en andere voorzieningen in gebouwen en daarbuiten, met inbegrip van scholen, huisvesting, medische voorzieningen en werkplekken;
- b** informatie, communicatie en andere diensten, met inbegrip van elektronische diensten en nooddiensten.”

INCLUSIEVE SAMENLEVING

“Een inclusieve samenleving is een open samenleving waar iedereen ertoe doet en van waarde is ongeacht verschillen. Ieder mens draagt op zijn of haar manier bij aan de samenleving en juist dankzij de verschillen tussen mensen, zo waardevol en betekenisvol! Dat betekent dat iedereen die dat wil volwaardig deel uit kan maken van die samenleving en erbij hoort. In een inclusieve samenleving heeft iedereen dezelfde rechten en dezelfde kansen om zelfstandig mee te doen op alle terreinen van het leven. Dat kan alleen als men rekening met elkaar houdt en geen drempels opwerpt voor de ander om mee te kunnen doen.”

LEON:

"...dat ik kan meedoen in de samenleving."

NAOMI:

"Dat mensen meer tijd voor me nemen."

TESSA:

"[Het gaat erom dat je dat weet], jij doet ertoe en we willen jouw perspectief horen en hoe jij de dingen aanpakt en hoe jij de wereld ziet."

JEROEN:

"Ik wil een bijdrage leveren aan de bereikbaarheid van de binnenstad van Groningen."

LISA:

"... dat wij als rolstoelgebruikers ook gebruik kunnen maken van de stad."

JENNEKE:

"Ik vind het belangrijk om te kijken hoe rolstoeltoegankelijk de gebouwen zijn, want het moet voor rolstoelgebruikers net zo normaal en toegankelijk zijn als voor mensen zonder een handicap. Zeg maar gewone mensen."

(Bron: Bettina van Hoven)

Tessa en Leon met enkele van de studentassistenten van het project. Mei 2023.

Leon heeft een beperking. Maar met hulpmiddelen of enkele aanpassingen in de omgeving kan hij gelijkwaardig participeren en net als een ander zeilen, paardrijden en fietsen.

HANDICAP OF BEPERKING?

Taal is niet neutraal. Het speelt een belangrijke rol in beeldvorming want het geeft betekenis aan iets of iemand en voorziet deze van waarde. Woorden kunnen stereotypen bevestigen. We vinden het daarom belangrijk om hier stil bij te staan.

In veel openbare ruimtes in Nederland zijn nog steeds bordjes te vinden die wijzen op 'invalidetoiletten'. Maar 'invalide' betekent letterlijk 'niet-waardig'. Deze benaming, maar ook 'minder valide', draagt niet bij aan een goede beeldvorming. We zijn ook de benaming 'de gehandicapte' liever kwijt dan rijk. 'De gehandicapte' haalt namelijk de mens uit de beschrijving.

Vaak wordt een verschil gemaakt tussen handicap en beperking. De (functie) beperking heeft te maken met de persoon; een deel van het lichaam functioneert niet goed en kan deze persoon belemmeren in bepaalde handelingen. Het is belangrijk om te benoemen dat 'niet goed functioneren' ten opzichte van een statistische norm bedoeld is.

De handicap heeft te maken met de maatschappij en verwijst naar de maatschappelijke drempels voor iemand met een beperking, zoals ontoegankelijkheid van plekken, discriminatie, en vooroordelen. Door het samenspel van persoonlijke kenmerken en maatschappelijke (en ruimtelijke) drempels wordt een gelijkwaardige participatie moeilijk gemaakt of verhinderd.

“Dat mensen met een handicap beperkt zijn in hun mogelijkheden deel te nemen aan de samenleving komt dus niet in de eerste plaats door hun beperking, maar doordat de samenleving hindernissen opwerpt die hen uitsluiten. Met andere woorden, beperkend is niet zozeer de spierverlamming waardoor een jonge vrouw in een rolstoel komt te zitten, maar wel de hobbelige keien die haar verhinderen een café te bezoeken en ook het feit dat haar studiegenoot juist dit café uitkoos om zijn verjaardag te vieren. Participatie ‘op voet van gelijkheid’, ‘naar wens en vermogen’ en ‘net als ieder ander’ vergt dus een toegankelijke samenleving.”

Onderzoek's locatie Groningen

In dit boek staan ervaringen in de stad Groningen centraal. Om als lezer deze ervaringen van onze co-onderzoekers beter in context te kunnen plaatsen, geven we hier een korte schets van de stad.

Groningen is een stad met 235.000 inwoners ([OIS Groningen, 2022](#)). De stad staat bekend als een compacte stad. Vele wijken functioneren als een woonservicegebied waar vele voorzieningen op korte afstand van de eigen woning bereikbaar zijn (500m), zoals supermarkten, apotheken, artsen en geldautomaten. Dit is een uitkomst voor het inrichten van leeftijdsvriendelijke wijken, wat naast ouderen ook mensen met een beperking in het algemeen ten goede kan komen.

Groningen kent een hoge dichtheid, waar de straten in de binnenstad vaak druk zijn met voetgangers en fietsers. Het autobezit is in Groningen relatief schaars, het is het op één na laagste van Nederland (na Amsterdam). Over het algemeen betekent dit dat het dagelijkse verkeer in gelijke mate uit fietsers en auto's bestaat ([OIS Groningen, 2022](#)). Een Gronings huishouden heeft gemiddeld 3,1 fietsen. Het aantal fietsen in de binnenstad vormde lange tijd een uitdaging voor de toegankelijkheid voor mensen met een beperking, omdat deze fietsen vaak geparkeerd stonden op de trottoirs en voor ingangen van gebouwen.

Recentelijk zijn er als gevolg van het nieuwe mobiliteitsbeleid nieuwe fietsenstallingen centraal gerealiseerd en zijn 'zwerffietsen' door de gemeente verwijderd. De aanpak van fietsen in de binnenstad is een belangrijk speerpunt van de gemeente voor betere toegankelijkheid.

In de context van ons project is het van belang te benoemen dat Groningen een historisch centrum heeft, met veel gebouwen uit de 19e eeuw en het midden van de 20e eeuw, en een aantal nog oudere gebouwen, waarvan een heel aantal beschermd zijn, dat wil zeggen een erfgoed status hebben. De stedenbouwkundige vormgeving van de gebouwen vertaalt zich naar entrees met doorgaans hoge treden, smalle deurkozijnen en kleine binnenruimtes. Daarnaast wordt veelvuldig gebruikgemaakt van kasseien en zijn er hoge stoepranden.

Lisa:

"Ik word boos als er een fiets in de weg staat. [het leidt ertoe dat ik minder uitga en de mate waarin ik aan activiteiten kan deelnemen vermindert]. [Scooters ook] irriteert me echt enorm."

(Bron: Gerd Weitkamp)

Onachtzaam geparkeerde fietsen op de stoep sluiten deze route af voor rolstoelgebruikers.

Sinds de binnenstad vrijwel vrijgemaakt is van autoverkeer is het een aantrekkelijke winkelstad met de bijbehorende uitdagingen van reclameborden op straat en straatmeubilair bij cafés en restaurants, waardoor de stoepen vaak te nauw worden voor rolstoelgebruikers.

Groningen heeft zich de afgelopen jaren sterk ingezet op het gebied van gezond ouder worden, ofwel Healthy Ageing in Groningen en Noord-Nederland. De focus op onderzoek en preventie leverde Noord-Nederland in 2013 en nogmaals in 2016 de status van Europese voorbeeldregio op het gebied van Active and Healthy Ageing op. In december 2016 namen het Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN) en de Commissaris van de Koning in Brussel voor de tweede keer de prijs voor 'Europese voorbeeldregio' in ontvangst. De gemeente vertaalde de speerpunten van het Age-friendly Cities beleid en speerpunten binnen het concept 'positieve gezondheid' naar een visie voor de stad. Hierin speelt participatie en toegankelijkheid een belangrijke rol. De gemeente Groningen heeft een Werkgroep Toegankelijk Groningen (WTG) die de gemeente adviseert over toegankelijkheid in de openbare ruimte, bij evenementen en in gebouwen. De Werkgroep maakt zich bijvoorbeeld sterk voor een klantvriendelijke en gastvrije binnenstad en hebben een handig hulpmiddel ontwikkeld voor horeca, winkeliers en andere belanghebbende met concrete tips om mensen met een beperking welkom te heten.

Ondanks eerder uitgesproken ambities, is het de gemeente nog niet gelukt om European Access City Award dan wel de de prijs voor de Meest Toegankelijke Gemeente in Nederland binnen te halen (Werkgroep Toegankelijk Groningen, 2024). Al mag de POLIS award 2023 als een stap in deze richting beschouwd worden, gezien Groningen onderscheiden werd vanwege haar aandacht voor de vooruitstrevende en innovatieve manier om openbaar vervoer, deelmobiliteit en schoner vervoer te bevorderen.

participatief onderzoek en design thinking

- 'Mapping the Inclusive City' bestaat uit een participatief onderzoek waarbij een Design Thinking methode toegepast werd. In dit hoofdstuk leggen we kort beide methoden van onderzoek uit.

In ons project wilden we onderzoek met actie verbinden, en wilden we ervaringsdeskundigen betrekken bij het opstellen van onderzoeksvragen, het verzamelen van gegevens, de analyse en het delen van resultaten. Vooral bij het uitvoeren van onderzoek naar onderwerpen die betrekking hebben op groepen die met uitsluiting te maken hebben, is het belangrijk om 'de onderzochte' actief te betrekken.

Participatief (actie) onderzoek benadrukt de gelijkwaardige betrokkenheid van alle belanghebbenden bij het onderzoeksproces, waardoor besluitvorming gedeeld wordt, men van elkaar leert en co-creatie van kennis mogelijk is ([Askins, 2018](#)).

Hoewel de actieve betrokkenheid van burgers als 'co-creators' van de stad zowel in de literatuur als in inclusie plannen en -beleid door lokale overheden als noodzakelijk en urgent wordt erkend, zijn personen met een handicap doorgaans niet vertegenwoordigd. Er zijn veel voordelen verbonden aan de inzet van participatief onderzoek, met name bij het streven naar sociale transformatie en sociale rechtvaardigheid ([Amauchi et al., 2021](#)). Via deze aanpak wordt een rijkdom aan data gegenereerd en de relevantie van de uitkomsten is voor de betrokkenen groot. Verschillende soorten kennis en vaardigheden krijgen in zo'n onderzoek aandacht en er is tijd en ruimte om wederzijds vertrouwen op te bouwen. De manier waarop het onderzoek uitgevoerd wordt is daardoor inclusief, al kan de vorm en mate van participatie verschillen. Vaak wordt een effectieve verandering en sociale impact bereikt omdat de groep van co-onderzoekers actief betrokken en serieus genomen wordt ([Askins, 2018](#)).

MADIELIEF:

"Wat vond je het leukste
aan dit project?"

JEROEN:

"Onderzoek leren doen."

MADIELIEF:

"Je mag jezelf nu
onderzoeker noemen."

JEROEN:

"Yes."

(Bron: Bettina van Hoven)

Jeroen laat Madelief zien hoe hij zijn telefoon gebruikt.

CO-ONDERZOEKERS

In dit project noemen we de cliënten van 's Heeren Loo, die onderdeel uitmaken van ons onderzoeksteam, niet participanten, maar co-onderzoekers. De inzet van onze co-onderzoekers had een directe impact op de richting die tijdens het project werd ingeslagen en beïnvloedde de kwaliteit, aard en representativiteit van de gegevens (Littlechild et al., 2015). Het 'co-' verwijst daarnaast ook naar het proces van samen leren, waarbij onze co-onderzoekers leren door de verschillende onderzoeksfasen van het project uit te voeren en effectief bijdragen aan de geproduceerde kennis (Blair & Minkler, 2009, p.652). Maar daarnaast leren ook de universitaire onderzoekers, bijvoorbeeld door open te staan voor veranderingen en aanpassingen in het onderzoeksproces en nieuwe vaardigheden te leren die het onderzoeksproces beter laten aansluiten bij de doelgroep en beter faciliteren. De term 'co-onderzoeker' wordt daarom hier gebruikt als een manier om de medewerking van onze co-onderzoekers bij de gezamenlijke kennisproductie van het project te erkennen (van Hoven et al., 2024).

JENNEKE:

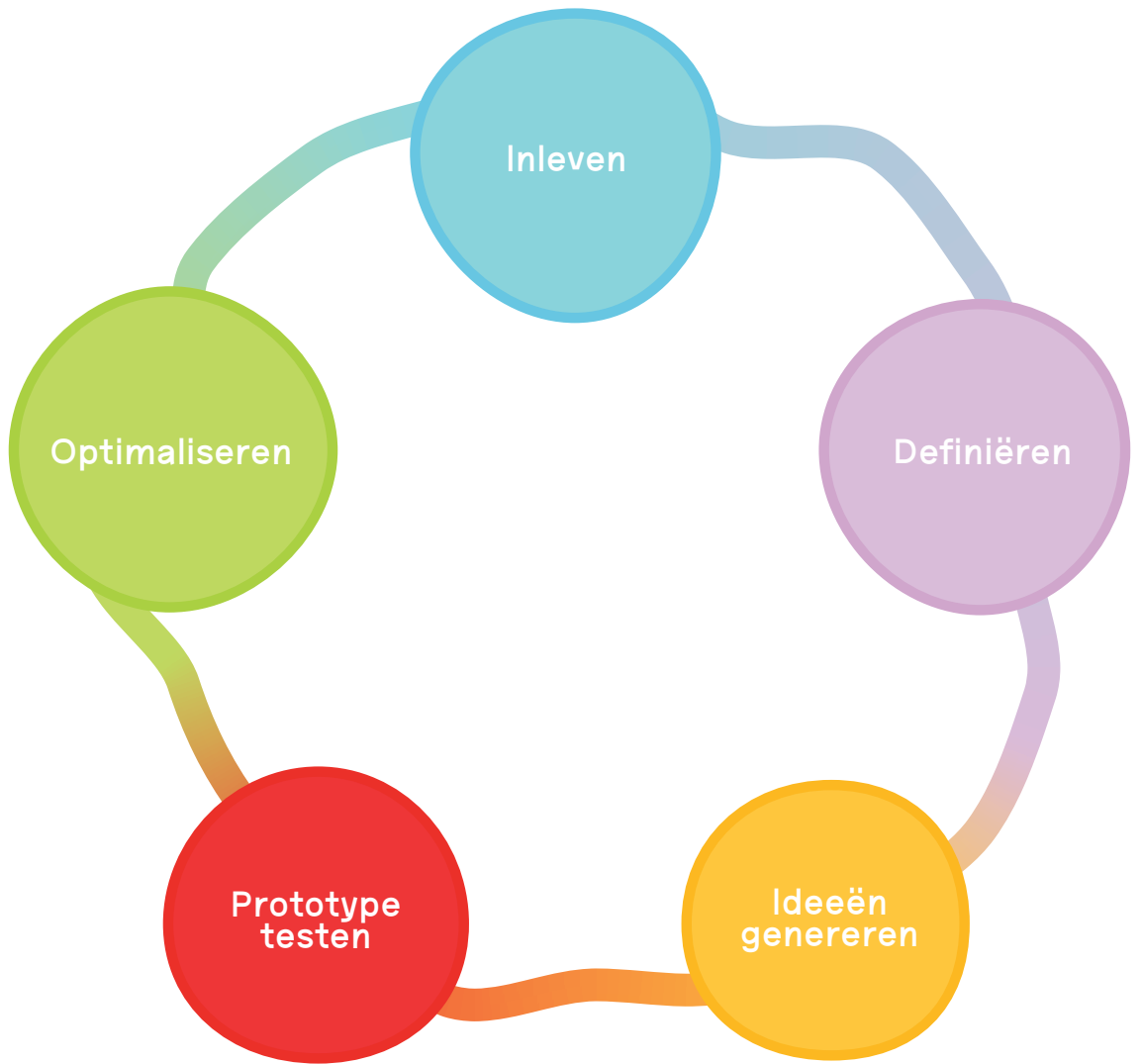
"Door dit project kan het alleen vanuit mijn perspectief duidelijk worden, we hebben rekening gehouden met elkaars capaciteiten en ja, kijk gewoon naar elkaar zoals je bent zoals mensen zeggen."

Design Thinking

Design Thinking is een methode om op innovatieve en creatieve wijze een oplossing te vinden voor een complex probleem. Van oorsprong komt deze methode vanuit het gebied van productontwikkeling. Maar tegenwoordig wordt Design Thinking ook op andere terreinen toegepast, zoals onderwijs en onderzoek; bij het creëren van producten of diensten, waarbij de wensen en behoeften van de doelgroep centraal staan (Brown & Wyatt, 2010). Beleidsmakers maken ook gebruik van Design Thinking om potentiële gevolgen van beleid te ontdekken en mogelijke negatieve impact te verminderen door informatie en inzichten van lokale burgers te integreren. Door zich in te leven in hun doelgroep kunnen beleidsmakers perspectieven, ervaringen en behoeften van burgers beter begrijpen en zo beleid ontwerpen dat effectief de uitdagingen aanpakt waarmee zij worden geconfronteerd (Mintrom & Luetjens, 2016).

Een belangrijk onderdeel van de methode van Design Thinking is de nauwe samenwerking met diverse stakeholders in verschillende fasen van het proces met als doel het oplossen van problemen. Zoals te zien is in figuur X zijn er vijf verschillende fasen binnen het Design Thinking proces.

De Design Thinking Cyclus

Design Thinking doorloopt doorgaans de volgende fasen:

Inleven (*empathising*): Deze fase begint met het begrijpen (d.w.z. benadrukken) van de uitdagingen van de doelgroep door inzicht te krijgen in hun ervaringen. Primair onderzoek, zoals interviews of participerende observatie, kan nuttig zijn bij het identificeren van deze uitdagingen.

Definiëren (*defining*): Na het verzamelen van het primaire onderzoek wordt het kernprobleem waarvoor een oplossing nodig is gedefinieerd en vervolgens verder gespecificeerd en vastgelegd.

Ideeën genereren (*ideating*): Hier gaat het erom veel ideeën te genereren. Samenwerking van mensen met verschillende achtergronden komt dit proces ten goede omdat zij helpen een idee van verschillende invalshoeken te belichten. Tijdens dit proces krijgt het meest kansrijke idee vorm en gaat mee naar de volgende fase.

Een prototype maken en testen (*prototyping*): Tijdens deze fase worden de eerder ontwikkelde ideeën omgezet in een product of dienst, of een aanpak of werkwijze. Vaak worden verschillende prototypes gemaakt die door de doelgroep/eindgebruikers getest worden. Na het testen van de prototypes geven de eindgebruikers feedback op de prototypes.

Testen en optimaliseren (*iterating*): Tijdens deze fase wordt de feedback van de eindgebruikers uit de vorige fase geïmplementeerd. Het implementeren van de feedback kan leiden tot het maken van nieuwe prototypes en een nieuwe testronde tot de beste/meest haalbare oplossing gevonden is.

LISA:

“Dat we anders
gezien zouden worden,
dus als meer
dan alleen de
rolstoel”

JEROEN:

“[RoIMaps was voor mij
een manier om]
onderzoek
te leren doen
en trots te zijn.”

TESSA:

“Het project betekent voor mij
dat ik kan deelnemen aan iets dat groter is
dan het gebied waarin ik opgegroeid ben,
en dan de dingen die ikzelf in mijn dagelijks leven doe.
Ik kan echt mensen helpen
om het in mijn stad toegankelijker te maken
voor mezelf én anderen,
met onze projectgroep.
Dat is wat het project betekent,
om méér te zijn,
om de stad toegankelijker te maken,
zoals het werkelijk moet worden gedaan,
zoals we op dit moment hebben gehoopt.
Dus ja, we hebben het gedaan.
En als we deze stad kunnen doen,
kunnen we meer projecten doen.”

In dit project bouwen we voort op eerdere samenwerking tussen de Rijksuniversiteit Groningen, Academie Minerva en 's Heeren Loo. Ons doel was om de ervaringen van mensen met een handicap aan het licht te brengen die een breder publiek zou aanspreken en betrekken. Wij kozen ervoor om op kunst gebaseerde methoden toe te passen om plekken en processen van uitsluiting te onderzoeken en te laten zien. De cliënten vanuit 's Heeren Loo legden vervolgens het probleem van de voor hen weinig toegankelijke binnenstad voor. Graag wilden zij ook zelf actief aan zo'n onderzoek meewerken als co-onderzoekers. In dit hoofdstuk beschrijven we het proces, en enkele ervaringen (en lessen) binnen de vijf fases van Design Thinking zoals door ons toegepast.

Door de samenwerking tussen maatschappelijke partner 's Heeren Loo, de Academie Minerva en de Rijksuniversiteit Groningen kunnen eerdere projecten niet strikt gescheiden worden van de inlevingsfase in ons project. In eerdere projecten werden reeds problemen ontdekt met betrekking tot de toegankelijkheid van winkels, cafés, openbaar vervoer, openbare plaatsen en routes die hierheen leiden, evenals het gevoel genegeerd te worden, en onzichtbaar en gehandicapt te zijn.

(Bron: RolMaps)

Sommigen stappen hier zo overheen, maar voor een rolstoel kan deze ingang lastig zijn.

(Bron: RolMaps)

Trappen, smalle ingangen en mechanische deuren maken een locatie minder toegankelijk.

(Bron: RolMaps)

Een drempelhelp kan een oplossing zijn voor deze ingang.

(Bron: RolMaps)

Op de Grote Markt zijn de lastige 'kinderkopjes' vervuild voor vlakkeren stenen.

(Bron: RolMaps)

Het straatmateriaal in de Herestraat maakt dit een prima route voor rolstoelgebruikers.

Uit deze samenwerkingen en resultaten ontstond de vraag naar een project waarbij de cliënten van 's Heeren Loo als co-onderzoekers zouden worden betrokken. Wij wilden daarom op zoek naar een methode die onze co-onderzoekers in staat zou stellen om zo veel en zo onafhankelijk mogelijk gegevens te verzamelen over toegankelijkheid, rekening houdend met diverse beperkingen waaronder mobiliteitsbeperkingen en spraak beperkingen.

Tijdens de definitiefase kwam het team wekelijks bijeen om elkaar beter te leren kennen en ieders grenzen en doelstellingen van het project te bespreken. Elkaar leren kennen is essentieel in participatief onderzoek, omdat iedereen over een reeks vaardigheden beschikt die kunnen bijdragen aan het project. Daarnaast heeft iedereen ook verschillende persoonlijke doelen en vaardigheden die ze willen ontwikkelen.

Co-onderzoeker Lisa nam, op basis van haar deelname aan eerdere projecten, het initiatief om een voorlopige lijst te ontwikkelen van locaties en kenmerken die mensen met een handicap uitsluiten van de openbare ruimte. Deze lijst is als uitgangspunt genomen om te bespreken met het onderzoeksteam en zo nodig aan te passen. Tijdens deze bijeenkomst hebben we de focus van het onderzoek gedefinieerd, namelijk het onderzoeken van toegankelijkheid van plekken in de binnenstad van Groningen.

Vervolgens is er gebrainstormd welke dataverzamelmethode ingezet zou kunnen worden. Interviews vielen al snel af. Het stellen van vragen en doorvraag vragen met behulp van een spraakcomputer of via de letterkaart, zou veel tijd in beslag nemen, en medewerkers in winkels en cafés en restaurants zouden dit wellicht niet kunnen of willen opbrengen.

Omdat een aantal van onze co-onderzoekers veel gebruik maken van een persoonlijke tablet en telefoon voor informatieverzameling en communicatie, en ook de co-onderzoekers zonder spraakbeperking goed gebruik maken van hun smartphones, is snel de keuze gevallen op het samen ontwikkelen van een dataverzamelingsapp voor de mobiele telefoon.

In de dataverzamelingsapp kon Lisa's vragenlijst verwerkt worden en konden alle locaties letterlijk in kaart gebracht worden. Daarnaast was het mogelijk om de statistische gegevens te analyseren en te combineren met andere geo-data over de gemeente, maar ook data op verschillende manieren te visualiseren voor verschillende doeleinden.

(Bron: Anna Lebedieva)

Jenneke (links) in gesprek met Lisa (rechts) en met behulp van Lisa's letterkaart.

Wekelijkse bijeenkomsten met onze co-onderzoekers zijn ook in deze fase doorgezet. In de definitiefase hadden we de focus van het project bepaald en de methode van onderzoek. Vervolgens is er gebrainstormd wat we met de mogelijke uitkomsten zouden willen doen.

Een aantal wensen vanuit de co-onderzoekers waren:

- a** het ontwikkelen van een keuringssysteem voor winkels en restaurants (bijvoorbeeld brons, zilver en goud standaard voor toegankelijkheid) en daarbij het ontwerpen van een logo;
- b** het presenteren van het onderzoek bij de gemeente door de co-onderzoekers;
- c** het delen van de resultaten via een interactieve kaart online voor bezoekers van de stad;

Uiteindelijk is gekozen om eerst te werken aan een interactieve kaart. Deze zou bezoekers kunnen laten zien waar in de stad de meeste toegankelijke winkels dicht bij elkaar liggen, waar een toegankelijke restauratie is, een toegankelijk toilet en waar een handige bushalte, of stop voor deeltaxi is.

Voor de ontwikkeling van de dataverzamelingsapp zijn experts vanuit de Geodienst aan de Rijksuniversiteit Groningen bij het team aangesloten. Vanuit hun expertise in het maken van (digitale) kaarten hebben zij opties geboden voor verschillende apps met verschillende voor- en nadelen. In de volgende fase ging het team aan de slag met het testen en beoordelen van deze opties.

(Bron: Bettina van Hoven)

Naomi (rechts) en Eveline (links) proberen de interactieve kaart uit.

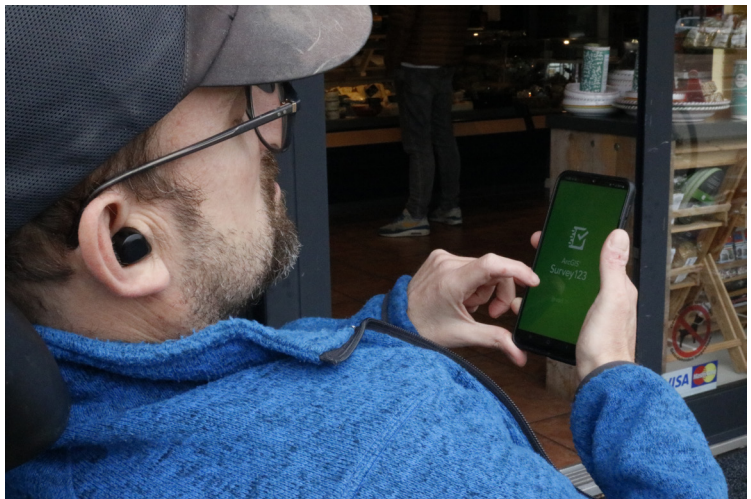

(Bron: Julia Munuera Garcia)

Wandelen naar de winkelstraat om het prototype van Rolmaps te testen.

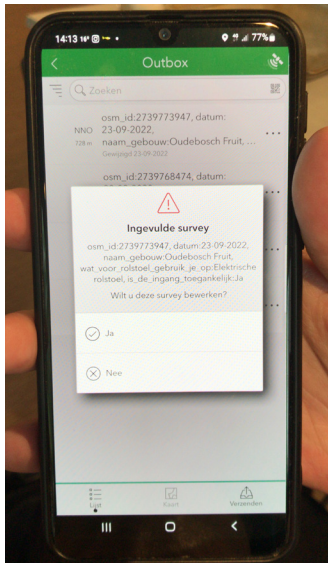
In deze fase hebben we verschillende versies van de app voor gegevensverzameling uitgeprobeerd. Deze apps zijn gebaseerd op Arc GIS met de naam Fieldmaps en Survey123. Samen met de co-onderzoekers en met ondersteuning van de Geodienst hebben we de verschillende versies getest door data te verzamelen in de buurt. Hierbij hebben de co-onderzoekers ook de gebruiksvriendelijkheid beoordeeld en of de vragen en antwoordmogelijkheden duidelijk en volledig genoeg waren.

(Bron: Julia Munuera Garcia)

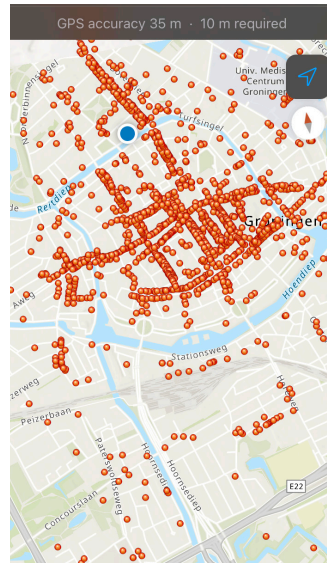

Meinko voert gegevens in de eerste versie van RolMaps in.

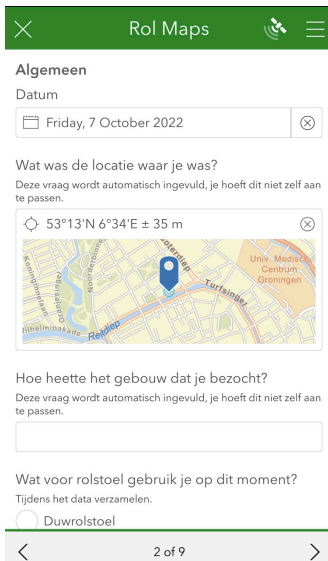
Het eerste prototype bestond uit een lijst met open vragen, en deze werd al snel verworpen omdat het te tijdrovend en ingewikkeld was voor de gebruikers van de app. Daarom ontwikkelden we een nieuwe kaart met meerkeuzevragen, die volgens onze co-onderzoekers beter geschikt was voor gebruik dan de vorige versie. De Geodienst heeft de vragenlijst ingebouwd in de verschillende apps, waarbij ook altijd de locatie op de kaart geplaatst werd. De volgende verbetering bestond uit het versimpelen van ('te wetenschappelijk') taalgebruik in de app.

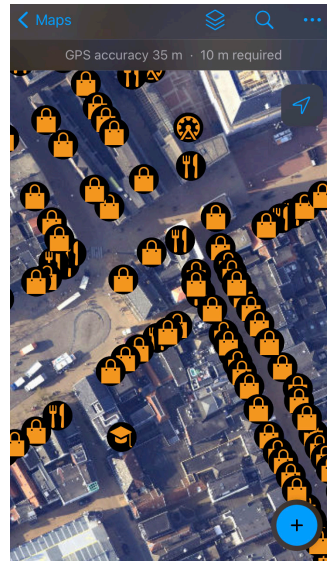
Tijdens de testfase deden zich technische fouten voor. Dit is een voorbeeld.

Een prototype van RolMaps, afgewezen omdat het niet gebruiksvriendelijk was.

Een prototype van de vragenlijst van RolMaps, afgewezen omdat de vragen vaak onduidelijk waren.

De definitieve versie van RolMaps.

(1) Is de ingang toegankelijk?

Als nee:

- (a) Is de deur moeilijk open te krijgen?
- (b) Zijn er obstakels?
- (c) Is er een drempel?

Als ja:

Is er drempelhulp beschikbaar?

- (d) Is de deur breed genoeg?

(2) Is de route binnen door het gebouw toegankelijk?

Als nee:

- (a) Is de route breed genoeg?
- (b) Is de route vrij van obstakels?
- (c) Zijn de routes toegankelijk voor draaien en bochten maken?

(3) Is het duidelijk aangegeven waar het toilet is?

(4) Is het mogelijk om bij het toilet te komen?

(5) Heeft het toilet alles wat je nodig hebt?

Als nee:

- (a) Is er genoeg ruimte?
- (b) Is het schoon?
- (c) Zit het toilet op een goede hoogte?
- (d) Zijn er steunbeugels aanwezig?

(6) Is er een EHBO ruimte aanwezig?

(7) Is de nooduitgang toegankelijk?

Als nee:

- (a) Is de nooduitgang breed genoeg?
 - (b) Is de nooduitgang drempelvrij?
 - (c) Kun je de deur van de nooduitgang zelf openen?
-

(8) Heeft het gebouw meerdere etages?

Als ja

Is er een lift?

Als ja

(a) Is het duidelijk aangegeven waar de lift is?

(b) Is de lift toegankelijk?

Als nee

(a) Is de deur breed genoeg?

(b) Is er een spiegel in de lift?

(c) Is er draairuimte bij de ingang?

(d) Kun je zelf bij de knoppen komen?

(9) In wat voor type gebouw ben je?

Als Horeca

(a) Zijn de tafels hoog genoeg?

(b) Is er een aan- en afrit naar de tafel mogelijk?

(c) Is er genoeg ruimte om de tafel heen?

(d) Is de tafel in de gezelligheid of afgelegen?

Als Winkels

(a) Zijn de schappen toegankelijk?

(b) Is het kassapersoneel zichtbaar?

(c) Is de kassa hoogte ok?

(d) Is het pinautomaat toegankelijk?

Als Openbaar vervoer

(a) Is er een toegankelijk bushokje?

(b) Is het duidelijk waar de haltes zijn?

(c) Is er voldoende ruimte in het vervoermiddel?

Als Recreatie

Als Ambtelijke gebouwen

Als Gezondheidsfunctie

Als Persoonlijke verzorging

Als Onderwijs

Als Overige openbare ruimtes

(10) Zijn er nog overige opmerkingen over de toegankelijkheid?

Met betrekking tot de gebruiksvriendelijkheid bestond een uitdaging in het toegankelijk maken van het dataverzamelingsinstrument voor een aantal van onze co-onderzoekers. Het was belangrijk dat alle informatie goed zichtbaar was (waaronder de locatie-icoontjes) en de voortgang in de app gebeurde via klikken en niet door te scrollen. Op die manier konden de co-onderzoekers die een spraakcomputer aan stuurden beter zelfstandig de app gebruiken. Tijdens evaluatie sessies bepaalden de co-onderzoekers uiteindelijk het gewenste prototype, een versie waarbij de Geodienst FieldMaps en Survey123 combineerde. De co-onderzoekers noemden deze app 'RolMaps'.

LEON:

"'RolMaps' betekent dat je met een rolstoel een winkel binnen kunt komen. En de routes zijn gemakkelijk toegankelijk in de winkel. En dat de kassa goed is. Ik vind het goed dat mensen met een beperking een bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij."

JEROEN:

"Mijn inbreng in discussies werd vaak serieus genomen. Ik denk dat ik ook veel gegevens heb verzameld voor de app. [Bijvoorbeeld] de technische afdeling heeft mij in het begin geholpen om de app toegankelijker voor mij te maken (lettergrootte, scrollen enz.)."

(Bron: Gerd Weitkamp)

Jeroen spreekt met twee cursors in zijn hoofdsteun.

'ROLMAPS'

'RolMaps' is een onderzoeks app met als doel ervaringen van rolstoelgebruikers met betrekking tot toegankelijkheid van voorzieningen in de stad te documenteren. Al stond de binnenstad van Groningen centraal in ons project, hopen we op termijn het onderzoek uit te breiden naar andere steden.

In 'RolMaps' worden gegevens over een specifieke locatie in de binnenstad gekoppeld aan een interactieve kaart via een enquête. Het invullen van de enquête duurt ongeveer 15 minuten per locatie en wordt door ervaringsdeskundigen zelf gedaan.

Website

<https://mappingtheinclusivecity.wordpress.com>

Kaart web versie voor Rolmaps

<http://tinyurl.com/4axj6jws>

Design Thinking fase 5: **Iteratie**

In deze fase heeft de groep data verzameld met de app 'RolMaps' in het centrum van Groningen. De groep reisde hiervoor per deeltaxi of met openbaar vervoer naar de binnenstad en bezocht diverse winkels, cafés en restaurants in hoofd- en zijstraten van het centrum.

Binnen het participatief project is het van belang om de logistieke uitdagingen te benoemen. Anders dan bij onderzoek met studenten, springen we (bij weer en wind) niet even op de fiets naar de binnenstad. Dataverzameling kost veel tijd, daarnaast was het nodig voldoende begeleiders te hebben om te kunnen helpen, waar nodig, met eten en drinken. Vervoer naar de stad was een uitdaging. Deeltaxi's kwamen soms laat en incidenteel helemaal niet. Het bleek ook lastig om geschikte locaties in de stad te vinden om de co-onderzoekers rustig af te zetten of op te halen. Met betrekking tot het openbaar vervoer bleek dat er altijd slechts één rolstoel onderzoeker tegelijk mee in de bus kon. Helaas komt het ook weleens voor dat stadsbussen rolstoelgebruikers helemaal niet meenemen.

(Bron: Gerd Weitkamp)

Dataverzameling in de stad kost veel tijd.

CHECKLIST:

VOORBEREIDING VELDWERK

Weer:

Koud? Extra kleding/deken/plek om te schuilen

Warm? Schaduw/extra drinken

Begeleiding:

Hulp bij eten/drinken nodig?

Hulp bij een toiletbezoek nodig?

VERVOER

Deeltaxi:

Ruim op tijd reserveren

Beschikbaar pasje

Houd rekening met wachttijd rond ophaaltijd

Locatie ophalen en afzetten

Openbaar vervoer:

Locatie bushaltes en afstand van begin- en eindpunt reis

Dienstregeling bus

Beschikbaar pasje

Begeleiding

Eigen vervoer:

Toegankelijkheid routes

Totale afstand

Begeleiding

Weer

In het centrum van Groningen werd met behulp van 'RolMaps' gecheckt of winkels zelfstandig toegankelijk zijn of er drempels of obstakels zijn bij de ingang en/of de gangpaden toegankelijk zijn. Er werd gevraagd naar een toegankelijk toilet en details van de vluchtroute en nooduitgang. De hoogte en toegankelijkheid van schappen of in cafés van de tafels, werden gecheckt en het gebruik van de kassa of pinautomaat. Waar nodig werden in de app foto's gemaakt van problemen die gezien werden of positieve voorbeelden.

Terwijl onze rolstoel onderzoekers een aantal vragen konden beantwoorden op basis van eigen observaties of ervaringen, moest soms ook het winkelpersoneel actief benaderd worden. Zo'n situatie zorgde soms voor onzekerheid, immers verloopt een gesprek met gebruik van een spraakcomputer anders dan mensen gewend zijn; het intypen kost tijd. Daarnaast merkten onze rolstoel onderzoekers ook op dat zij tijdens bezoeken aan de binnenstad vaak niet aangesproken of aangekeken werden, maar hun begeleider wel. Soms gebeurde dit ook tijdens de dataverzameling.

NAOMI:

"Het is lastig om zelf met het winkelpersoneel te praten omdat het veel tijd kost. Als ik met mijn moeder meega, is zij ook vooral aan het woord. Mensen nemen niet echt de tijd om met mij te communiceren en ik vind het ook lastig om dat van mensen te vragen."

Toch bleek uiteindelijk dat een dataverzamelingsmoment veelal wél een moment van contact en communicatie werd. De rolstoel onderzoekers gingen met toenemend zelfvertrouwen op pad en ontvingen interesse in hun project van medewerkers in winkels. Deze erkenden dat er aan de toegankelijkheid nog veel te verbeteren valt. Voor de co-onderzoekers betekenden zulke interacties dat zij niet in de stad waren als een 'gehandicapte', maar in plaats daarvan werden zij co-onderzoekers met een handicap. Ze voelden zich gezien en gehoord.

JENNEKE:

"Nou, ik vond het eigenlijk het leukste om data te verzamelen."

(Bron: Corné Sparidaens)

MADIELIEF:

“Wat ik ook merkte, was dat de werknemers altijd mij aankeken en mij naar het project vroegen. Het was echt irritant.”

Kan iedereen de pinmachine bereiken?

(Bron: Corné Sparidaens)

Is dit pashokje groot genoeg voor Leon?

LEON:

“Ik ging anders de winkel binnen dan normaal.”

JEROEN:

"In eerste instantie twijfelde ik of we wel serieus genomen werden door winkeliers en caféhouders."

MADLIEF:

"Degenen die het wel serieus namen, winkeliers/café-eigenaren, hoe voelde jij je daarbij?"

JEROEN:

"Proud."

(Bron: Gerd Weitkamp)

Laat het gangpad genoeg ruimte over voor iedereen?
Staan er voorwerpen in de weg voor iemand om bij de producten te komen?

Tijdens deze fase van het project hebben we een tussentijdse analyse uitgevoerd van de gegevens die tijdens de prototypefase in 'RolMaps' zijn vastgelegd, waarbij de nadruk vooral lag op de kwaliteit van verzamelde gegevens. Ten behoeve van de analyse hebben we verschillende vormen van visualisatie gebruikt om de gegevens toegankelijker en begrijpelijker te maken voor onze co-onderzoekers. We gebruikten cirkeldiagrammen, staafdiagrammen, woordwolken en foto's die gemaakt zijn tijdens de gegevensverzameling. Door de verzamelde gegevens te bespreken met behulp van visualisaties, kwamen we erachter welke vragen in de app relatief belangrijker waren dan andere en konden we controleren of onze voorlopige resultaten duidelijk waren en goed konden worden gecommuniceerd naar andere belanghebbenden. De analyse leidde bijvoorbeeld tot een discussie over hoe winkels onderzoeksresultaten zouden kunnen toepassen om de toegankelijkheid voor rolstoelgebruikers te verbeteren. We legden uiteindelijk nadruk op 'kleine acties'.

We hebben flyers en checklists ontworpen die de co-onderzoekers aan aanwezige managers in onderzochte winkels konden geven. Op de flyers waren aanbevelingen verzameld om winkels toegankelijker te maken en de checklist liet een eerste beoordeling zien van de ervaren toegankelijkheid. Het doel van de rolstoel onderzoekers was hierbij met name om het bewustzijn te vergroten en barrières te minimaliseren.

NAOMI:

"Bij de nabespreking van de uitstapjes voelde ik niet dat ik iets kon betekenen. Ik kon niet volgen waarover er werd gepraat. Ik heb aangegeven dat ik alleen mee wilde doen als we de stad in zouden gaan. Dan voel ik wel dat ik gehoord en gezien wordt en iets kan doen."

(Bron: Bettina van Hoven)

We visualiseerden onze eigen ideeën door de uitkomsten van de analyse op papier te zetten en te schetsen.

(Bron: Bettina van Hoven)

Hoe kunnen we gegevens begrijpelijk maken voor iedereen?

TESSA:

"Toen we alle data hadden verzameld, zijn we naar 's Heeren Loo gegaan en hebben we dat verhaal geschreven. En wat wij er goed aan vinden en wat volgens ons beter kan. En we hadden een enorm stuk papier en een rol papier. En we gingen er allemaal op tekenen en schreven elke winkel en de voor- en nadelen ervan. En we vergelijken het, bijvoorbeeld: wat is een goede winkel voor ons? En wat is het beste voor mensen met een handicap?"

(Bron: Bettina van Hoven)

De eerste ontwerpen voor de checklist, bedacht door de co-onderzoekers en vormgegeven door Julia.

IS UW WINKEL ROLSTOEL toegankelijk?

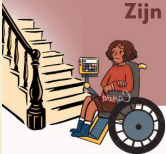
1
Is de ingang
rolstoeltoegankelijk?
Breed genoeg, drempelvrij,
zelfstanding te openen?

2
Is het personeel vriendelijk
en behulpzaam?
Voor meer informatie
scan de QR code

3
Zijn alle verdiepingen
toegankelijk?
Lift aanwezig?

4
Zijn de gangpaden
toegankelijk?
Breed genoeg, hellingen
voor bij de verhogingen?

5
Zijn uit (bijna)
alle schappen
spullen te pakken?

6
Is de nooduitgang toegankelijk?
Breed genoeg en
drempelvrij?

7
Weet u waar het
dichtstbijzijnde
toegankelijke toilet
is?

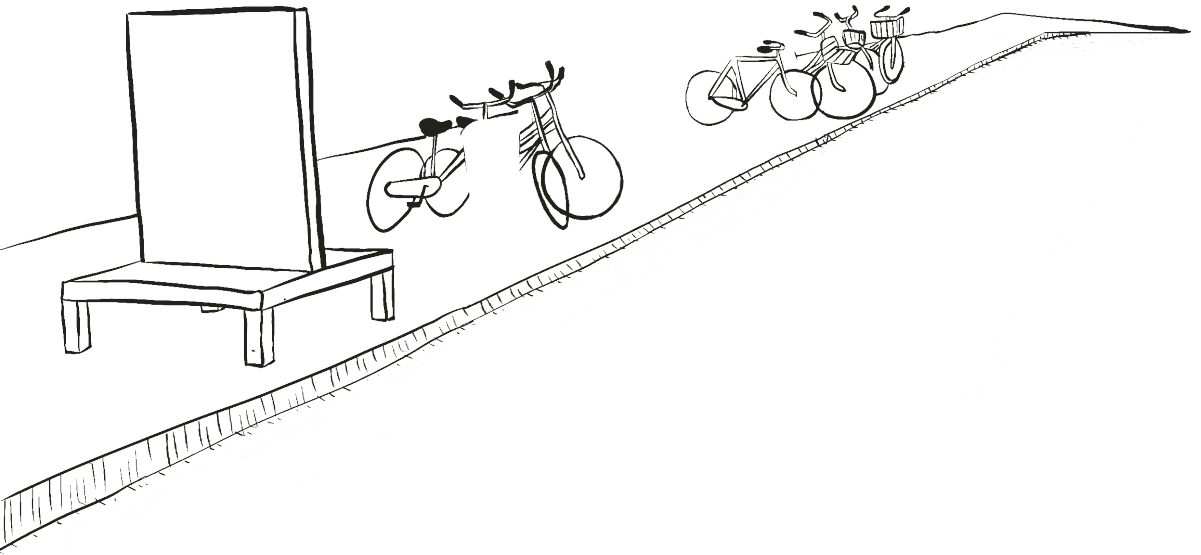
De co-onderzoekers vonden het belangrijk om winkeliers te betrekken bij het verbeteren van toegankelijkheid. Ze verwerkten de opgedane ervaringen in de stad in een lijst met aandachtspunten en brachten deze naar de onderzochte winkels.

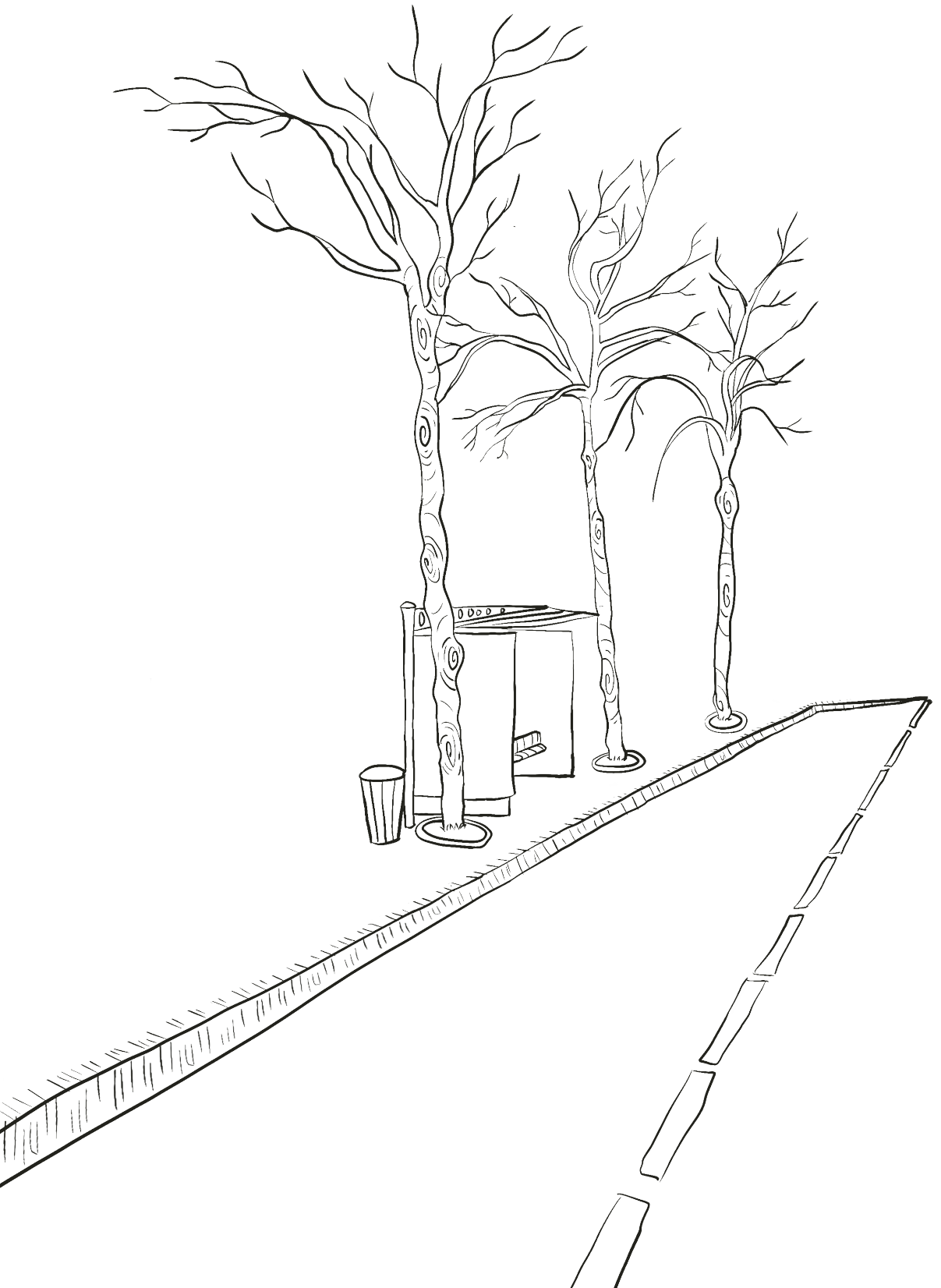
STAD ZONDER DREMPELS

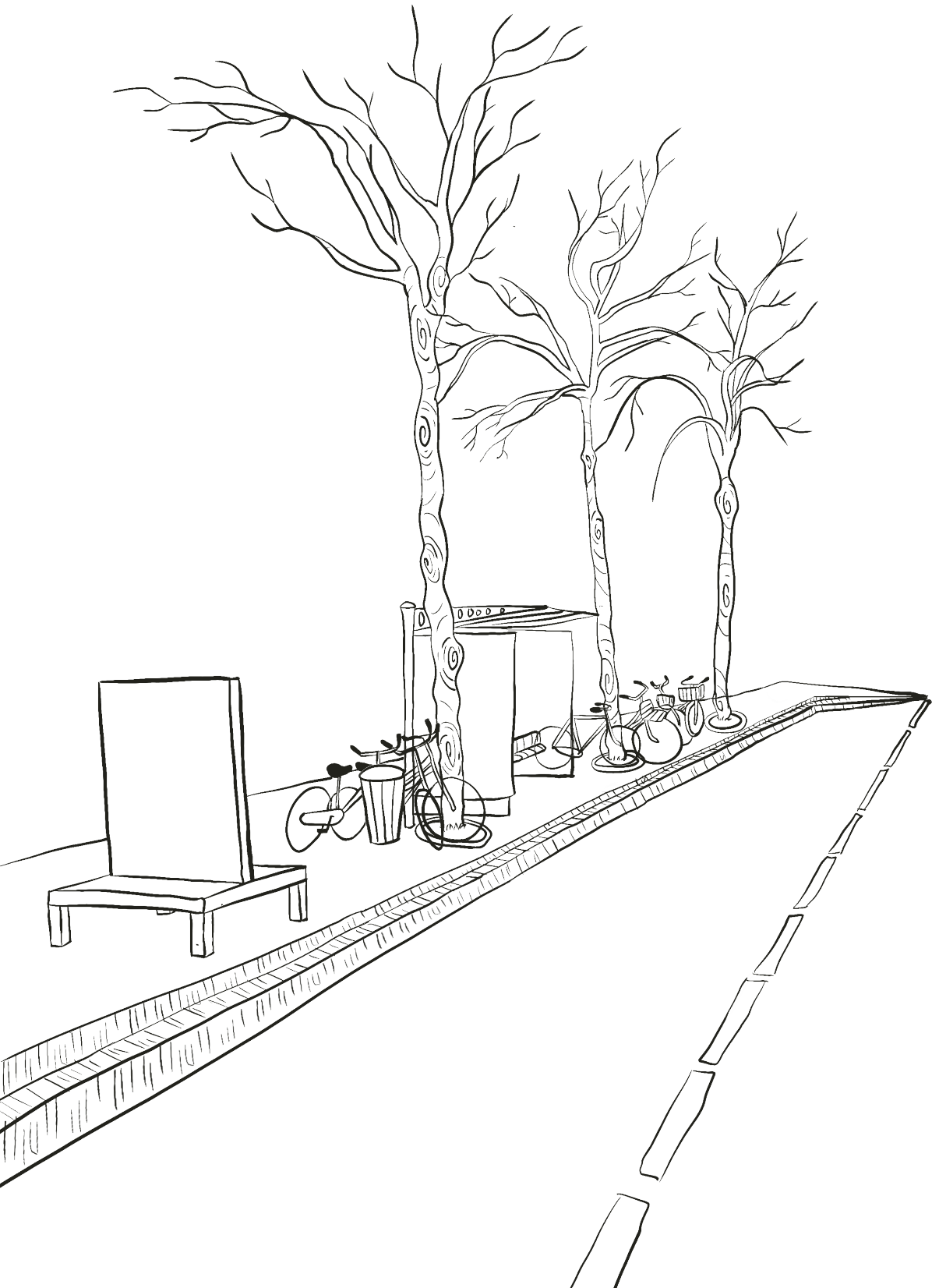
Tijdens ons project is veel gesproken over verschillende barrières en drempels in de stad. De drempels waren ook wel van sociale of organisatorische aard, maar veel drempels waren materieel in de vorm van stoepranden, ingangen, straatmeubilair, fietsen, trappen etc. Veel van deze drempels horen voor mensen zonder mobiliteitsbeperking 'gewoon' bij de stad, soms worden ze niet eens opgemerkt. Straatmeubilair hoort bij gezellige terrasjes, geparkeerde fietsen laten zien dat de gezellige binnenstad voor deze mensen gemakkelijk bereikbaar is.

We laten hier een droomversie zien van een toegankelijke stad waarbij de barrières en drempels gemakkelijk weggehaald kunnen worden- door gewoon de bladzijde om te slaan.

Wijzigingen in het stadsbeeld zoals deze worden in het kader van Universal Design in sommige steden al uitgevoerd. We willen ons boek daarom eindigen met enkele voorbeelden en inspiratie uit zulke steden.

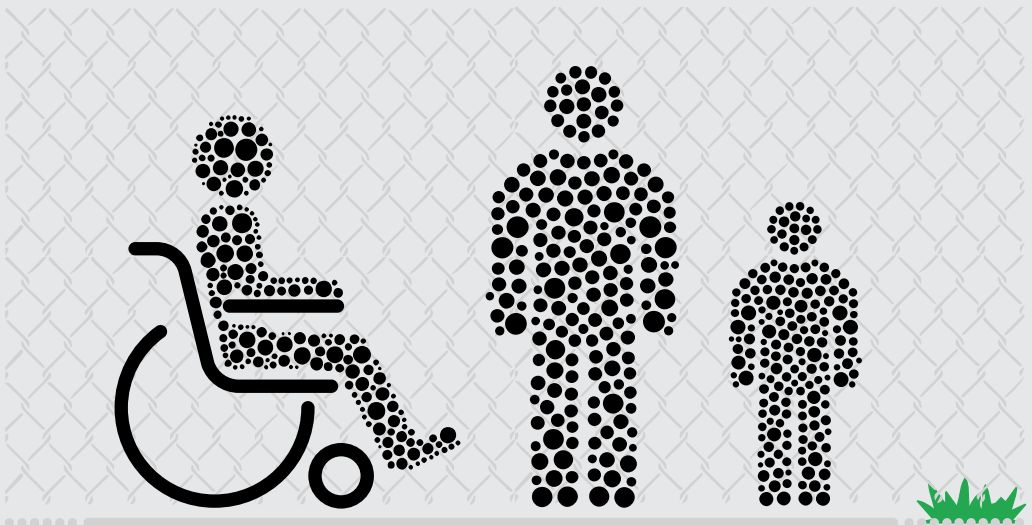
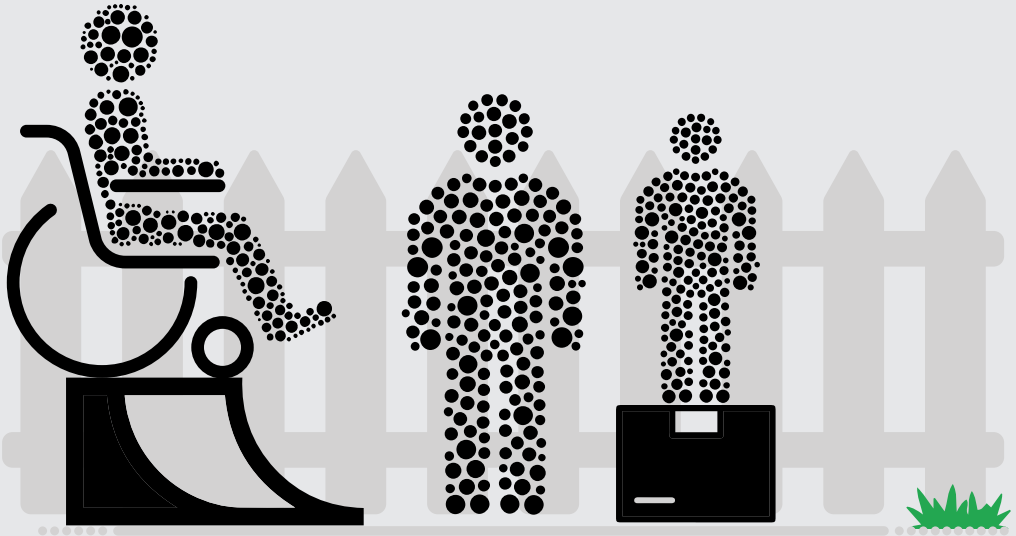
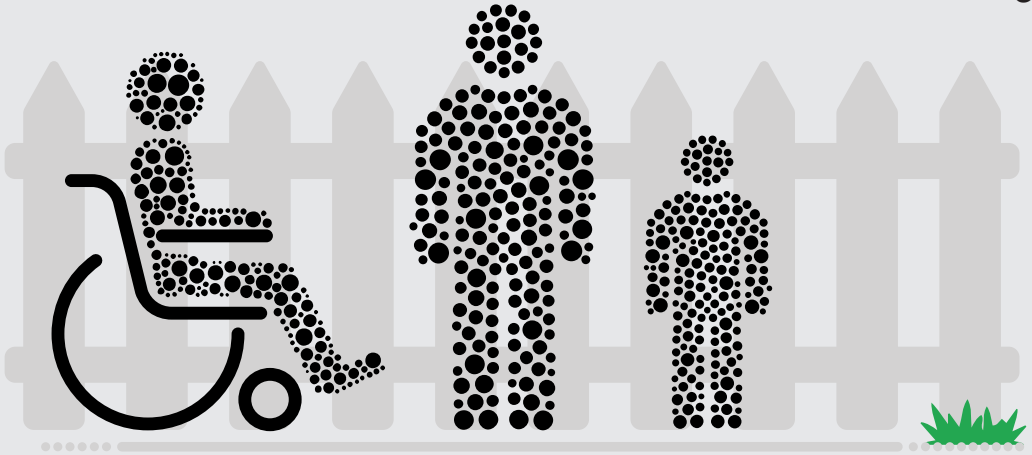
UNIVERSAL DESIGN

Ontwerpen van producten, omgevingen, programma's en diensten die door iedereen in de ruimst mogelijke zin gebruikt kunnen worden zonder dat aanpassing of een speciaal ontwerp nodig is. Universal Design omvat tevens ondersteunende middelen voor specifieke groepen personen met een handicap, indien die nodig zijn.

De Coalitie voor Inclusie beschrijft (en benadrukt) het verschil tussen 'gelijke behandeling' en 'inclusie' als volgt:

“Als iedereen hetzelfde behandeld wordt, betekent dit, dat er mensen zijn die niet mee kunnen doen. Het lijkt wel eerlijk dat iedereen 1 kistje (of oprijhelling) heeft, maar dat is het niet. Niet iedereen heeft hetzelfde nodig. Soms is er iets extra's of iets anders nodig om deel uit te kunnen maken van de samenleving. Dan wordt er voor iemand een oplossing gevonden zodat hij of zij toch mee kan doen. Iemand kan door individuele aanpassingen op gelijke voet mee doen. Maar het kan ook anders. We kunnen er ook van tevoren rekening mee houden dat niet iedereen hetzelfde is. En de samenleving zó inrichten dat er geen extra voorzieningen en aanpassingen nodig zijn.”

'ACCESS CITY AWARD'

Rond 87 miljoen mensen in de EU hebben een handicap. Toegankelijke plekken (fysiek en digitaal) zijn een cruciale eerste stap in het behalen van gelijkwaardigheid. Wanneer mensen met een handicap geen toegang hebben tot vervoer, winkels, parken, of websites, zijn zij niet in staat om hun eigen keuzes te maken en controle over hun eigen leven te beoefenen.

De 'Access City Award' werd in 2010 in het leven geroepen door de Europese Commissie om steden in Europa te waarderen die aanzienlijke vooruitgang hebben geboekt op het gebied van toegankelijkheid en inclusie. Deze steden hebben toegankelijkheid een prioriteit gemaakt.

De prijs maakt deel uit van de 'Strategie voor de rechten van mensen met een handicap 2021-2030'. In deze strategie worden doelen geformuleerd om mensen met een handicap beter te integreren in alle sferen van het publieke en dagelijkse leven.

Het doel is om mensen met een handicap te verzekeren van:

- a het genieten van hun mensenrechten;
- b het hebben van gelijke kansen;
- c het hebben van gelijke toegang tot participatie in de maatschappij en economie;
- d het kunnen beslissen waar, op welke wijze en met wie zij (samen) leven;
- e het vrij bewegen binnen de EU ongeacht hun ondersteuningsbehoeften;
- f geen discriminatie meer ervaren.

(de bovenstaande tekst is een vertaling van de achtergrond van de prijs zoals beschreven op <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10713#navItem-2> en <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8376&furtherPubs=yes>)

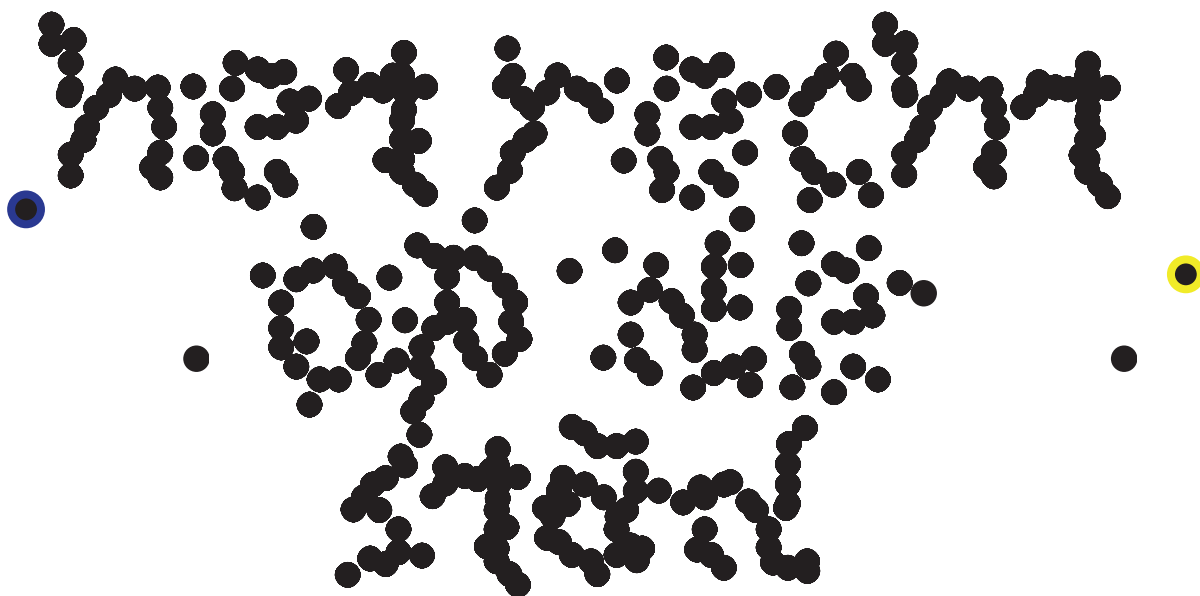
Bij het maken van hun beslissing kijken de jury's op welke wijze de kandidaten de toegankelijkheid hebben verbeterd met betrekking tot de bebouwde omgeving en openbare ruimtes, transport en gerelateerde infrastructuur, informatie en communicatie (inclusief nieuwe informatie- en communicatietechnologieën) en openbare voorzieningen en diensten. Naast het bevorderen van toegankelijkheid op deze gebieden, moet de aanvrager een ambitieuze visie laten zien.

De lijst met winnaars, runner-ups en speciale vermeldingen laten een reeks inspirerende voorbeelden zien in oude steden zoals Florence in Italië, steden met veel hoogbouw zoals Warschau in Polen, en studentensteden zoals Jönköping in Zweden. Florence kreeg een speciale vermelding in 2021 omdat de stad, waarvan het centrum UNESCO werelderfgoed status heeft, bijzonder veel aandacht besteedde aan het toegankelijk maken van 29 openbare faciliteiten, en daarnaast in een brochure duidelijke beschrijvingen geeft van de mate van toegankelijkheid van zo'n 80 locaties van musea, galerieën, kerken en kathedralen. De stad Jönköping, die volgens de jury in een mooie en pittoreske omgeving, maar ook geografisch uitdagende locatie ligt, is in 2021 onderscheiden vanwege een collaboratieve, door burgers geleide aanpak waarbij in totaal 18 organisaties voor mensen met een handicap betrokken waren bij bouwprojecten.

De stad zet zich met name in voor toegankelijke parken en speeltuinen, en faciliteert dat mensen met een handicap gratis door de gemeente georganiseerde vrijetijdsactiviteiten en culturele evenementen kunnen bijwonen (en begeleid kunnen worden). De stad Tübingen in Duitsland is een voorbeeld van een historische én studentenstad, die zich op exemplarische wijze ingezet heeft voor toegankelijkheid in de herontwikkeling van het station, waarbij zij ook de principes van 'New European Bauhaus' toepassen. Dit eveneens Europese initiatief zet zich in voor plekken, praktijken en ervaringen die verrijkend zijn door geïnspireerd te zijn op kunst en cultuur, duurzaam en in harmonie met de natuur, en inclusief (bron: https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en). Tübingen kreeg in 2024 een speciale vermelding.

In de afgelopen 24 jaar is er ook een Nederlandse winnaar geweest, namelijk de stad Breda in 2019. Naast het verbeteren van trottoirs en bushaltes en het weghalen van kasseien op de markt, heeft Breda ook aandacht gegeven aan toegankelijkheid via 'kleine acties' door financiering van toegankelijke ingangen, verbetering van trappen, stickers op glazen deuren, toegankelijke pinapparaten.

De Nederlandse versie van zo'n award is in 2018 in het leven geroepen door de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Met deze prijs worden gemeenten aangesproken op de belangrijke rol die zij spelen in het vergroten van de toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke beperking, of met een chronische ziekte of psychische kwetsbaarheid. De prijs is bedoeld om het bewustzijn van fysieke en sociale toegankelijkheid te vergroten en tegelijkertijd een omgeving te creëren waarin gemeenten samenwerken om elkaar te ondersteunen en te laten groeien. In 2018 won de gemeente Hardenberg de prijs en in 2021 de gemeente Stein. De nieuwste editie laat nog even op zich wachten. Voor de organisatie is namelijk een Europese aanbesteding gestart. Goed nieuws, ook voor Groningen, om zich gereed te maken voor een mogelijke benoeming tot de meest toegankelijke gemeente van Nederland.

Tijdens het project 'Mapping the Inclusive City' werden mensen met een handicap betrokken bij alle fasen van het onderzoek (het aanwijzen van problemen en vragen, het verzamelen en analyseren van gegevens, interpretatie en verspreiding). Naast de inzichten en inspiratie die we in dit boek delen, willen we in dit laatste hoofdstuk aandacht besteden aan het belang van burgerschap.

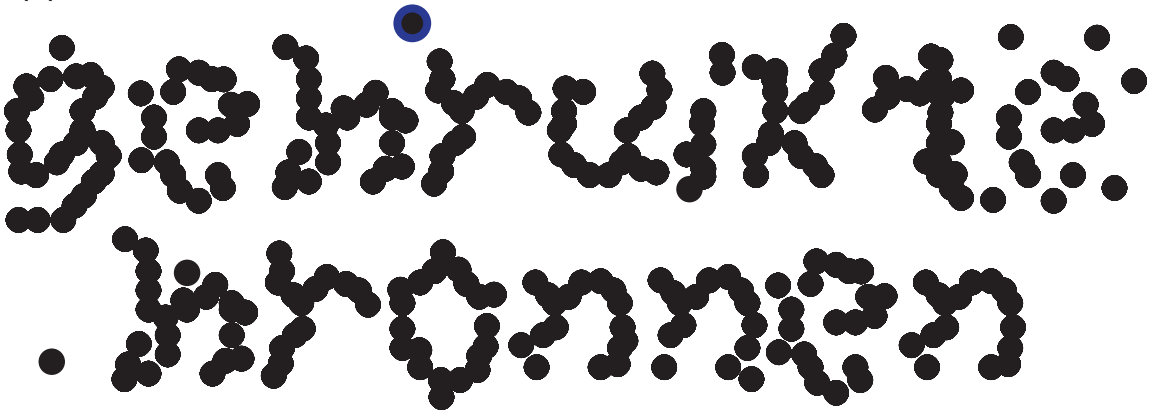
Burgerschap houdt in dat mensen kunnen deelnemen aan de sociale, economische, maatschappelijke en culturele sfeer van de samenleving en kunnen genieten van wat de stad en de eigen gemeenschap te bieden hebben. Het idee van burgerschap berust op wederkerigheid: elk lid van de samenleving heeft een aantal rechten en verantwoordelijkheden. Een van deze rechten is het recht op de stad. De Franse filosoof en socioloog Henri Lefebvre (1996) hecht veel waarde aan de centraliteit van de stad als plek voor ontmoeting door mensen die elkaar niet of nauwelijks kennen, waarin "een collectieve creatie van de samenleving, die op haar beurt tegemoetkomt aan de behoeften van haar burgers om bijeen te komen, elkaar te ontmoeten en te ontspannen" (Galič, 2020, p. 84). Het recht op de stad omvat dus de toegang tot de openbare ruimte in de stad en de mogelijkheden voor inclusie in sociale, economische, maatschappelijke en culturele activiteiten. Het gaat Lefebvre om ontmoetingen door verschillende mensen, waarbij mensen ook gedwongen worden zich met de ander bezig te houden. Voor Lefebvre is het daarnaast van belang dat bewoners zich de stad eigen kunnen maken en deze vorm kunnen geven door middel van participatie.

Dit idee van burgerschap blijkt echter ingewikkelder voor mensen met een beperking, omdat zij niet volledig kunnen deelnemen aan bovenstaande activiteiten en ontmoetingen. Daarnaast wordt bij burgerschap verondersteld dat mensen 'rationeel en onafhankelijk' zouden (moeten) zijn, waardoor het onduidelijk wordt welke plek mensen met een zorgbehoefte innemen. Om deze reden hebben sommige onderzoekers opgeroepen tot een ander begrip van burgerschap, waarbij ook met diversiteit in de samenleving rekening gehouden wordt. Specifiek wordt ervoor gepleit om meer aandacht te schenken aan het idee van 'geleefd burgerschap' (Lister, 2007). Een centrale gedachte hierin is dat individuen zelf kunnen beslissen wat burgerschap voor hen zelf betekent.

In het zich eigen maken van de stad door middel van participatie kan in wezen het idee van geleefd burgerschap omgezet worden. Dit hebben wij ook in ons project ervaren. In dit project volgden we de principes van participatief onderzoek, in combinatie met een design thinking-aanpak, waardoor we een ruimte konden creëren voor ontmoeting en gezamenlijk leren. Hoewel er enorme potentie ligt in de toepassing van participatief onderzoek om échte verandering teweeg te brengen, sociaal of politiek, wordt dit nog steeds vaak in twijfel getrokken door beleidsmakers. Vaak wordt voorkeur gegeven aan statistieken. Door gebruik te maken van Design Thinking willen we een voorbeeld geven aan o.a. beleidsmakers die verbinding zoeken met mensen met een handicap om zo hun lokaal inclusiebeleid te realiseren. Naast het verkennen van onderwerpen, kan ook het proces zelf worden beschouwd als een essentieel onderdeel van een inclusiebeleid. Dit gezegd hebbende, vereisen de uitdagingen in het onderzoeksproces dat beleidsmakers middelen (opnieuw) moeten toewijzen om mensen met een handicap te ondersteunen en in staat te stellen deel te nemen.

TESSA:

"Ik kan mijn mening misschien beter laten horen of in een groep laten horen, omdat ik op een goede manier al behoorlijk eigenwijs ben. Maar ik heb soms zoiets van: 'Oké, laat de groep gewoon beslissen over het gebruik, laat hen het ding doen, en dan kan ik er wel mee overweg'. Maar nu denk ik: 'Nee! Ik moet dit echt zeggen, want anders heb ik er geen invloed meer op.'"

Access City Award. (z.d.). Access City Award - Employment, Social Affairs & Inclusion - European Commission. Geraadpleegd op 21 december 2023, van <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1141>

Amauchi, J.F.F., Gauthier, M., Ghezalje, A., Giatti, L.L.L., Keats, K., Sholanke, D., Zachari, D., & Gutberlet, J. (2022). The power of community-based participatory research: Ethical and effective ways of researching, *Community Development*, 53(1), 3-20. <https://doi.org/10.1080/15575330.2021.1936102>.

Askins, K. (2018). Feminist geographies and participatory action research: co-producing narratives with people and place. *Gender Place and Culture*, 25(9), 1277-1294. <https://doi.org/10.1080/0966369x.2018.1503159>.

Beautiful, sustainable, together. (z.d.). New European Bauhaus. Geraadpleegd op 22 januari 2024, van https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en

Blair, T., & Minkler, M. (2009). Participatory action research with older adults: Key principles in practice. *The Gerontologist*, 49(5), 651-662. <https://doi.org/10.1093/geront/gnp049>

Bosselaar, H. (2020). Met andere ogen. Onderzoekers over 5 jaar Participatiewet.

Brown, T., & Wyatt, J. (2010). Design thinking for social innovation. *Development Outreach*, 12(1), 29-43. https://doi.org/10.1596/1020-797X_12_1_29.

Coalitie voor Inclusie. (2023). Wat is inclusie? Geraadpleegd op 16 januari 2024, van <https://coalitievoorinclusie.nl/vn-verdrag-handicap/wat-is-inclusie/>

Doe Onbeperkt Mee. (z.d.). <https://doeonbeperktmee.nl>

European Commission. (2023). San Cristóbal de La Laguna wins 2024 Access City Award for advancing accessibility for persons with disabilities. Geraadpleegd op 21 januari 2024, van <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&urtherNews=yes&news-Id=10713#navItem-2>

Galič, M. (2020). Over Het Recht Op De Smart City (The Right to the Smart City). *Justitiële verkenningen*, 3, pp. 82-96.

Gemeente Stein. (z.d.). Toegankelijk Stein. Geraadpleegd op 21 januari 2024, van <https://www.gemeentestein.nl/toegankelijk-stein>

Hoven, B. van, Fisher, M., Munuera Garcia, J. (2024). Mapping the Inclusive City: Engaging people with disabilities as co-researchers in Groningen (the Netherlands). *Community Development: Journal of the Community Development Society*. pp 1-16. <https://doi.org/10.1080/15575330.2024.23>

Koster, D. X. (2021). "Gehandicapte" is Geen Zelfstandig Naamwoord. *OneWorld*. Geraadpleegd op 22 januari 2024, van <https://www.oneworld.nl/mensenrechten/gehandicapte-is-geen-zelfstandig-naamwoord/#:~:text=Invalide%20betekent%20letterlijk%20'niet%20waardig',minder%20stigmatiserend%20te%20laten%20klinken>

Lefebvre, H., Kofman, E., & Lebas, E. (1996). *Writings on cities*. Blackwell.

Lister, R. (2007). Inclusive citizenship: Realising the potential. *Citizenship Studies*, 11(1), 49–61.

Littlechild, R., Tanner, D., & Hall, K. (2015). Co-research with older people: Perspectives on impact. *Qualitative Social Work*, 14(1), 18–35. <https://doi.org/10.1177/1473325014556791>

Minstrom, M. & Luetjens, J. (2016). Design Thinking in policymaking processes: Opportunities and Challenges. *Australian Journal of Public Administration*, 75(3), 391–402. <https://doi.org/10.1111/1467-8500.12211>.

Movisie. (2021). Inventarisatie implementatie VN-verdrag Handicap in gemeenten. Inhoudelijke rapportage van de resultaten van de peiling van 2021, vervat in een trendrapportage van de periode 2018– 2021.

OIS Groningen. (2022). Kerncijfers. Geraadpleegs op 4 juni 2023, van <https://oisgroningen.nl/wp-content/uploads/2022/08/kerncijfers-2022.pdf>

Overheid.nl. (z.d.). Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York, 13-12-2006. Geraadpleegd op 16 januari 2024, van https://wetten.overheid.nl/BWBV0004045/2016-07-14#Verdrag_2

Ozisk, K. en Kolstein, M. (2018). *Fietsen in Groningen 2018*. Onderzoek en Statistiek Groningen.

UNESCO, Office in Jakarta. (2017). Assessment tool for inclusive cities. JAK/2017/PI/H/14. Programme and meeting document. p. 307. Geraadpleegd op 16 januari 2024, van <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000262949.locale=en>

Union of Equality Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030. (2021). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Geraadpleegd op 16 januari 2024, van <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1484&langId=en>

Van Houten, D. and Jacobs, G. (2005). The empowerment of marginals: strategic paradoxes. In: *Disability & Society* Vol 20(6): 641-654

Van Wijnen, A. C., & met medewerking van J.C. Kool. (2009). *Disability Studies en Aanverwante Initiatieven in Nederland. Een Inventarisatie. Handicap+studie, ZonMW and NWO.*

Veer, J., Wouters, E., Veeger, M., & van der Lugt, R. (2020). *Ontwerpen voor Zorg en Welzijn.*

Vermeij, L., & Hamelink, W. (2021). *Lang niet Toegankelijk. Ervaringen van Nederlanders met een Lichamelijke Beperking als Spiegel van de Samenleving. Sociaal en Cultureel Planbureau.*

Werkgroep Toegankelijk Groningen. (2024). *Toegankelijk Groningen.* Geraadpleegd op 11 maart 2024, van <https://gemeente.groningen.nl/toegankelijk-groningen>

Adviespunt VN-Verdrag Handicap. Niets Over Ons Zonder Ons. z.d. <https://nietsoveronzonderons.nl/>

Doe Onbeperkt Mee. (z.d.). <https://doeonbeperktmee.nl>

Vraagje?!, de online gespreksstarter over toegankelijkheid (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport). (z.d.): <https://vraagje.doeonbeperktmee.nl/>

Digitale hulpmiddelen voor toegankelijke vrijheid

- Het is belangrijk om te vermelden dat toegankelijkheid van publieke ruimtes op verschillende manieren is aangepakt door initiatieven elders in Groningen, Nederland en het buitenland. De voorbeelden hieronder geven een indruk van deze initiatieven.

ToegankelijkGroningen.nl

ToegankelijkGroningen.nl is een online platform met praktische informatie over voorzieningen en locaties in en rondom Groningen. De beoordeling van deze wordt gedaan door eigenaren van bedrijven in de provincie Groningen. Dit platform is niet alleen gericht op rolstoelgebruikers, maar op diverse soorten beperkingen. Zo wordt bijvoorbeeld ook genoemd of geleidehonden zijn toegestaan, of persoonlijke begeleiding mogelijk is etc.

Wheelmap.org

Wheelmap.org is ontworpen ten behoeve van het vinden van rolstoeltoegankelijke plekken. De kaart maakt gebruik van OpenStreetMap, en toont wereldwijd 180 verschillende soorten plekken. Iedereen kan bijdragen door informatie in te voeren over bezochte plekken. De App is Engelstalig.

HogeNood

De HogeNood app toont en beoordeelt meer dan 9.500 toilet locaties in België en Nederland. HogeNood is een op smartphone gebaseerde en realtime kaart die gebruikers informatie geeft over toiletten bij hen in de buurt. Naast informatie zoals de locatie van het toilet en hoe ver weg deze zijn, bevat de app specifieke informatie over de toiletten. Bijvoorbeeld of het toilet toegankelijk is voor vrouwen, mannen en/of rolstoelgebruikers, of er een aankleedtafel voor baby's en/of volwassenen aanwezig is, of het toilet een emmer heeft en of het toilet toegankelijk is met een euro sleutel.

BeMyEyes

BeMyEyes is een app die mensen met een visuele beperking in contact brengt met mensen die kunnen zien via een live videogesprek. Deze app is handig als iemand met een visuele beperking iets wil weten als er niemand anders in de buurt is, over bijvoorbeeld houdbaarheidsdata op producten in de supermarkt.

Sportdrempelvrij

Met de app Sportdrempelvrij kunnen mensen met een beperking informatie krijgen over toegankelijkheid en bereikbaarheid van sportaccommodaties. Gebruikers beoordelen bijvoorbeeld of de route van de kleedkamer naar de sportaccommodatie drempelvrij is, of dat er parkeerplaatsen in de buurt zijn voor mensen met een handicap. De verzamelde informatie is afkomstig van andere gebruikers van deze locatie.

Ongehinderd

Ongehinderd is een app die informatie geeft over de toegankelijkheid van diverse voorzieningen en locaties voor mensen met een beperking in Nederland. Informatie is alleen beschikbaar voor aangesloten gemeenten, maar de beschikbare informatie omvat beschrijvingen en foto's. Deze app houdt rekening met verschillende beperkingen (blind of slechtziend, mobiliteitsbeperkt, doof of slechthorend).

OnWheels

On Wheels is een app die de openbare ruimtes in Belgische steden identificeert die rolstoeltoegankelijk zijn. De gebruikers van On Wheels kunnen toegankelijke adressen toevoegen aan de kaart.

TapTapSee

TapTapSee is een app waarmee mensen met een visuele beperking een foto kunnen maken van een voorwerp dat ze niet herkennen en kunnen vertellen wat het is. Zodra de app het object herkent, geeft het een beknopte beschrijving van wat het is.

dan het dingen

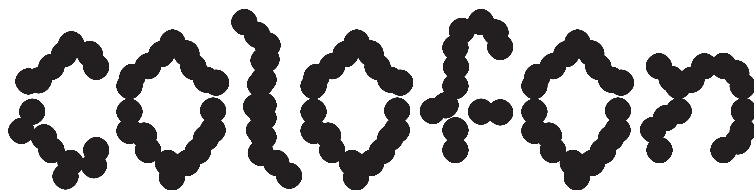
Het project is tot stand gekomen met financiering vanuit het 'Enhancing Undergraduate Research' programma (EUR) van University College Groningen. Deze publicatie maakt daarnaast deel uit van het project "Everyday Geographies of Being and Becoming Disabled" met project nummer 406.22.SW.061 van het onderzoeksprogramma SGW Open Competitie M Sociale Wetenschappen 2022 dat (mede) is gefinancierd door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

Andrea Stultiens (Academie Minerva), Peter Groote en het Honours College (Rijksuniversiteit Groningen) hebben de start van onze samenwerking mogelijk gemaakt. Er werd voortdurend vertrouwen en steun ontvangen van 's Heeren Loo (met name Eveline Westra-Peters en Tanja Hendriks). De Geoservice (Sjoerd Kroon en Govert Schoof) hielpen bij de ontwikkeling van 'RolMaps'. Werkgroep Toegankelijk Groningen, ZaVie en Wiel & Deal ondersteunden onze testfases. Hugo Naval Rosado maakte het University College gebouw toegankelijk voor onze activiteiten op locatie. Gerd Weitkamp en Anna Lebedieva hielpen ons het project te documenteren. Johan Weishaupt, Herman in't Veen en Julia Doornbos hebben een kritische blik geworpen op de tekst in een eerdere versie. We zijn dankbaar voor de nominatie voor de Ben Feringa Impact Award van de Rijksuniversiteit Groningen die ons project ontving in 2023.

Dit boek zelf is geïnspireerd op Tine Buffel's onderzoeksproject en publicatie 'Researching Age-Friendly Communities. Stories from older people as co-investigators'.

Met dank aan de toneelgroep 'Doornvogels' in Groningen, die met hun voorstelling 'This Abled Love' een inspiratie waren voor de titel van ons boek.

AUTEURS

Bettina van Hoven
Julia Munuera Garcia
Madelief Fisher

CO-ONDERZOEKERS 'S HEEREN LOO

Jenneke Blijdorp
Jeroen van Balkom
Leon Lodder
Lisa Tuin
Meinko Poel
Naomi Manuhutu
Tessa Meijer

ONDERSTEUNING VANUIT 'S HEEREN LOO

Eveline Westra
Tanja Hendriks

FOTO'S

Anna Lebedieva
Bettina van Hoven
Corné Sparidaens
Gerd Weitkamp
Julia Munuera Garcia
Leon Lodder

ONTWERPER

Anna Lebedieva

TESSA: "Er zijn te veel fietsen in de stad. Als je de straat moet oversteken, is het zoiets als: doen of sterven."

LEON: "Kinderkopjes is echt niet fijn."

Ondanks vooruitgang in het kader van het VN verdrag handicap en inclusie agenda's in diverse gemeenten, blijven mensen met een beperking geconfronteerd worden met veel uitdagingen bij het gebruik van openbare ruimtes. Op dit moment is de stad nog niet toegankelijk en inclusief voor iedereen. Toch worden mensen met een beperking weinig betrokken bij samenwerkingen en besluitvormingen. Dit boek laat zien hoe dit gedaan kan worden. In plaats van een vragenlijst voor feedback over de stad online, of een inloopmiddag, laten we via een participatief project en design thinking zien hoe we samen op pad gaan met rolstoelgebruikers. We volgen in dit boek het proces van het eerste idee naar dataverzameling en analyse. We willen op die manier een inspirerend voorbeeld geven voor beleidsmakers, onderzoekers, studenten, maatschappelijk werkers en andere geïnteresseerden.

JEROEN: "De jungle die Groningen heet."

